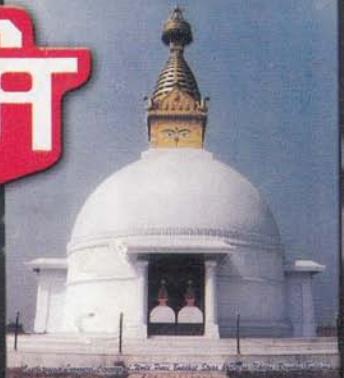

आनन्द भूमि

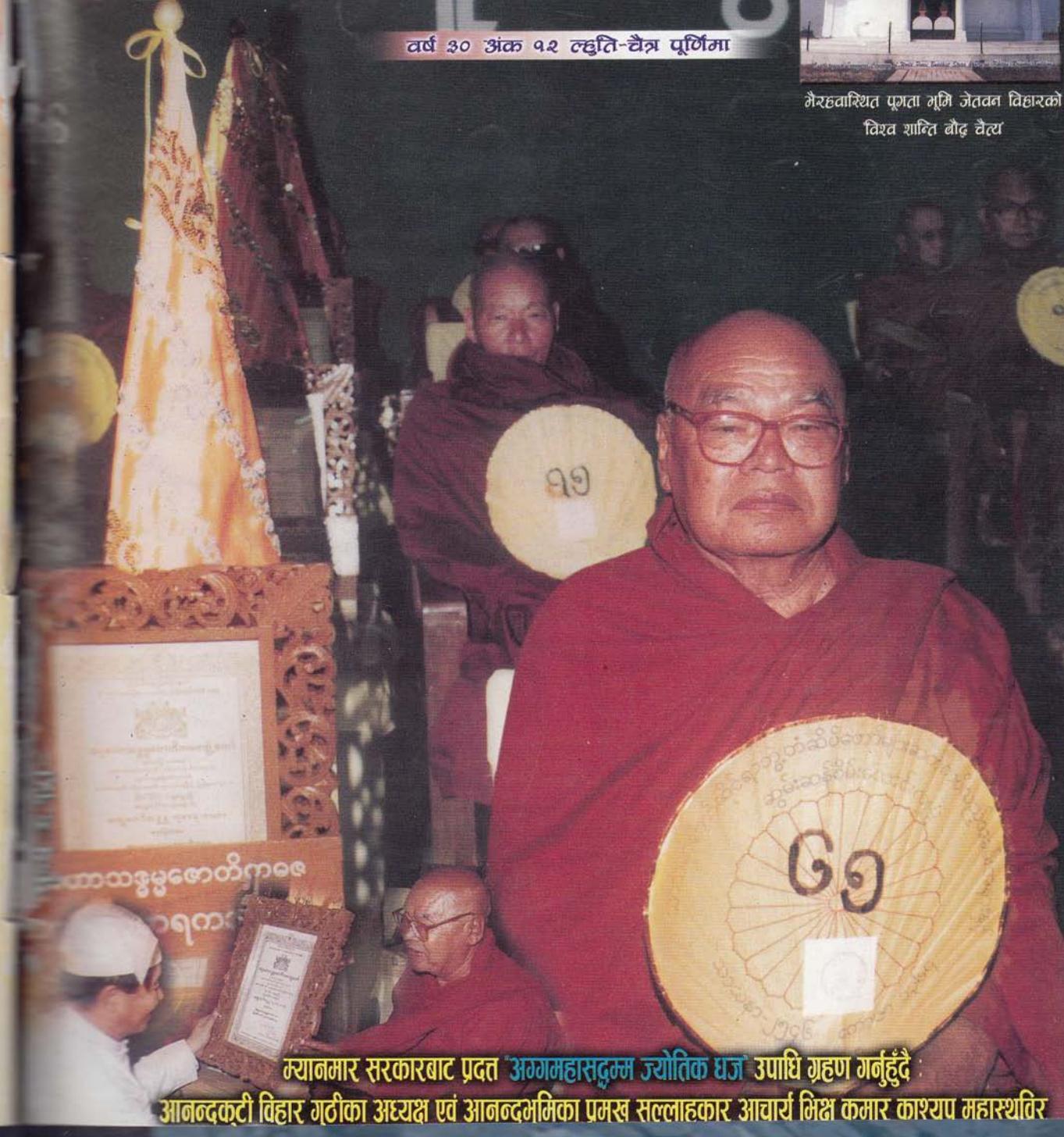
The Ananda Bhoomi

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

वर्ष ३० अंक १२ ल्हुति-चैत्र पूर्णिमा

मैरठगारिथत पूर्गता भूमि जेतवन विद्यारको
विश्व शान्ति बौद्ध वैत्य

म्यानमार सरकारबाट प्रदत 'अग्नमहासद्गम ज्योतिक धज' उपाधि ग्रहण गर्नुहुँदै :

आनन्दकटी विहार गठीका अध्यक्ष एवं आनन्दभिका प्रमुख सल्लाहकार आचार्य भिक्ष कुमार काशयप महारथिर

सविनयपूर्ण शुभकामना-भिंतुना !

संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर

संघ-उपनायक भिक्षु बुद्धोष महास्थविर

नेपालको बुद्ध शासनमा आजीवन समर्पित नवनियुक्त थ्रद्धेय नेपालका
संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर २
संघ-उपनायक भिक्षु बुद्धोष महास्थविरलाई
हार्दिक शुभकामना-भिंतुना !

शुभेच्छुक

सुखी होतु नेपाल परिवार
विश्व शान्ति विहार परिवार
आनन्दकुटी विहार परिवार

आनन्दभूमि परिवार
बुद्ध विहार भृकुटीमण्डप परिवार
बुद्ध जयन्ती समारोह समिति

सविनयपूर्ण हार्दिक बधाइ !

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर

म्यानमार सरकारबाट प्रदत्त 'अङ्गमहासद्धम ज्योतिक धज' पदवीद्वारा विभूषित नेपालको बुद्ध शासनमा आजीवन समर्पित व्यक्तित्व, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष, आनन्दकुटी विहार गुठीका अध्यक्ष एवं आनन्दभूमि पत्रिकाका प्रमुख सल्लाहकार त्रिपिटकाचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरलाई हार्दिक साधुवादपूर्ण बधाई अर्पण गर्दै उहाँको सुस्वास्थ्य कामना गर्दछौं ।

विनीत

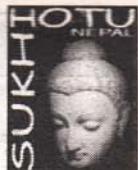
सुखी होतु नेपाल परिवार
विश्व शान्ति विहार परिवार
आनन्दकुटी विहार परिवार

आनन्दभूमि परिवार
बुद्ध विहार भृकुटीमण्डप परिवार
बुद्ध जयन्ती समारोह समिति

आनन्दभूमि

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक

२०६० लुति पुन्ही
बु.सं. २५४६

वर्ष ३० अंक १२
ने.सं. ११२३

The Ananda Bhoomi (Year 30, Vol.12)
A Buddhist Monthly : April/May 2003

बौद्ध वचनामृत

अत्तानं चे तथा कथिरा, यथञ्जमनुसासति ।
सुदन्तो वत दम्मेथ, अत्ता हि किर दुद्धमो ॥

अरुलाई जुन उपदेश गर्नु छ, त्यसको परिपालन पहिला आफूले गर्न सक्नु पर्दछ । पहिले आफूलाई दमन गर्नसके मात्र अरुलाई दमन गर्न सकिन्छ । तर वास्तविक कुरा त यो हो, आफैलाई दमन गर्न गाहो छ ।

यो सहस्रं सहस्रेन, संगामे मानुसे जिने ।
एकञ्च जेय्य अत्तानं, स वे संगामजुत्तमो ॥

लडाईमा हजारौ सैनिकहरूलाई जिल्नभन्दा आफू (अहंकार) लाई जिल्नै महान हुन्छ । यस्ता संयमी व्यक्तिलाई देवता, गन्धर्व, मार तथा ब्रह्मले पनि जिल्न सक्दैन ।

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. १५/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गरौ ।

सम्पादक कार्यालय

सुखी होतु नेपाल,

बुद्ध विहार भक्टीमण्डप, पो.ब.न. १९३, काठमाडौ
फोन: ५३४२६७०२, ४४८२२५० E-mail: sukhi@ntc.net.np

प्रमुख सल्लाहकार
भिक्षु कुमार काशयप महास्थाविर (अध्यक्ष, आ.कु.विहार)

निर्देशक
भिक्षु जानपूर्णिक महास्थाविर (प्रमुख, विश्वशान्ति विहार)

सम्पादक
कोण्डन्य

सह-सम्पादकहरू
भिक्षु नियोगी (विश्व शान्ति विहार, ४४८२२५८४)
राजु महर्जन (गँड्यो, ५५३७८८१)
फल्समान शाक्य, ओकुवहाल, ५५३१४४८

विशेष सहयोग
त्रिभुवनधर तुलाधर, भुर्खेल

सल्लाहकारहरू
भिक्षु धर्मसूर्ति (सचिव, आ.कु.वि.गुटी)
तीर्थ नारायण मानन्द्वर (अध्यक्ष आ.कु.दायक सभा)

कम्प्यूटर सञ्जा
राजु गौतम, प्रज्वला महर्जन, दिपक महर्जन
प्रकाशक
आनन्दकुटी विहार गुटी

प्रमुख व्यवस्थापन तथा सह-प्रकाशक
सुखी होतु नेपाल

वितरण व्यवस्थापन
संघरत्न डगोल, राकेश महर्जन, राजेन्द्र महर्जन,
आर्थिक व्यवस्थापन
सुरेश महर्जन, सुरज महर्जन, विनोद महर्जन,
उत्तमधर महर्जन

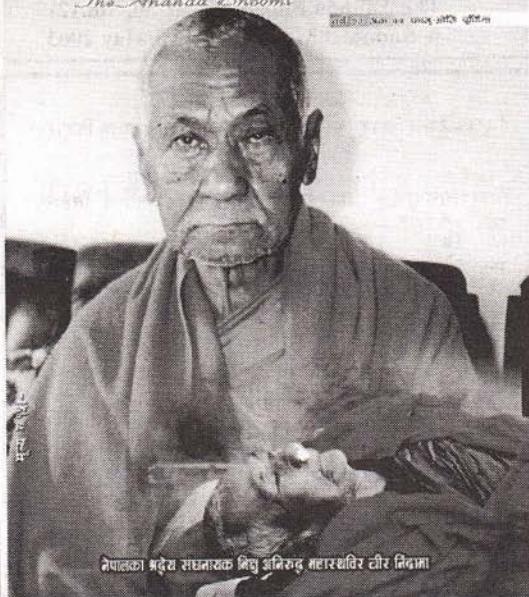
सहयोगीहरू
बुद्ध जयन्ती समारोह समिति (श्रीघः), अ.करुणावती,
नरेशवजाचार्य (बुटवल), हरिगोपाल महर्जन, गंगाराम
महर्जन, पेमा श्रेष्ठ, सरिता अवाले, सुनकेशरी श्रेष्ठ
(बनेपा), उर्मिला.महर्जन, विकास तामाङ, माईकल श्रेष्ठ,
विकाश महर्जन, अजय शाक्य ।

सम्पर्क कार्यालय
सुखी होतु नेपाल,
बुद्ध विहार भक्टीमण्डप, पो.ब.न. १९३, काठमाडौ
फोन: ५३४२६७०२, ४४८२२५० E-mail: sukhi@ntc.net.np

गताङ्कमा प्रकाशित आनन्द भूमि

आनन्द भूमि

The Ananda Bhumi

नेपालका धर्मसंघानाथका लिख अनिष्टद महारथीर दीर लिखाइ

*Best wishes to
all
living beings*

Ajay Emporium

Naghali Tole
Kathmandu, Nepal

विषय सूची

विषय	लेखक	पृष्ठ
सम्पादकीय		३
पूर्गता भूमि जेतबन	सुखी होतु डेस्क	४
विपश्यना र द्वादशनिदान	आचार्य श्रीधर राणा	६
अल्बेर्नीको यात्रा	मिशु अशोक कीर्ति	९
रमणीय गुम्बाको यात्रा	मिशु संघरक्षित	१२
उस्को खोजीमा ...	मिशु सुजनकीर्ति, बैकक	१४
लोसकको कथा	रीना तुलाधर	१६
सन्दर्भ बौद्ध आत्रवत्ति..	विमल वहादुर	१८
भीगु धर्म छु खः ?	डा. गणेश व. माली	२०
यशोधराया नुगालं	बुद्ररत्न शाक्य 'क'	२२
बौद्ध ख्यानं बौद्ध ...	अमृतमान शाक्य	२२
Inventory of ...	Purna Chandra Shakya	२३
बौद्ध गतिविधि	सुखी होतु डेस्क	२४
परियत्तिको परीक्षा फल प्रकाशित		२८
आनन्द भूमिको अनुरोध सुखी होतु डेस्क		२८

**May all being be
Happy & Well**

**DAMPA
ENTERPRISES**

**Tibetan Raw Wool,
Pashmina & Silk Yarn
Wholeseller**

Tel : 4270828 (Off.) 4272945 (Res.)
Fax : 4278926, 4484129 (Show room)
Mobil : 981020922
Swayambhu (Ring Road)
Kathmandu - 15, Nepal

सरपाठकीय

विचार प्रदूषणः शान्तिको लागि बाधक

शान्ति नचाहने को होलान् ? सबै-सबै सुख र शान्तिकै खातिर अगाडि बढीरहेका हुन्छन् । यसको प्राप्तार्थ मानव समुदाय जे गर्न पनि पछि परीरहेका छैनन् । शान्तिको आफैनै परिभाषा हुन्छ त सुखको पनि आफैनै परिभाषा हुन्छ । कुनै सुख-शान्ति व्यक्तिगत, अभ नितान्त व्यक्तिगत हुन्छ भने कुनै सामूहिक सुख वा समष्टिगत सुख-शान्तिको रूपमा रहेको हुन्छ । कुनैपनि व्यक्ति जस्ते सुखको लागि अनेकौं तरबाट प्रयास गरीरहेका हुन्छन् भने ती व्यक्तिहरू नै सामूहिक सुखको लागि पनि प्रयासरत हुन्छन् । यथार्थतः व्यक्तिगतमै सीमित नरही त्यसभन्ना पनि अधिक बढी समष्टिगत सुख र शान्तिको लागि गरिने कम्हरू अभवढी सुखकर हुन्छ, शान्तिकर हुन्छ ।

हामी त्याहीरू, भोगीहरू वा धार्मिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक मानवहरू वा अमानवीय मानवहरूले कुनै न कुनै तवरमा केही न केही काम-कुरामा प्रतिष्ठित भई अगाडि बढीरहेकै हुन्छौं । केयसरी बाँचुन्जेल-नमरून्जेल हामीबाट भइरहने यावत कार्यहरूले हामीलाई सन्तोष, सुख-शान्ति प्रदान गरीरहेकै हुन्छ त ? यो सोचनीय विषय हो । आज हामी विज्ञानको विकास संगसंगै विविध तरहका सांसारिक एवं भौतिक सुख-सुविधाहरूसित जितिसुकै रमाउदै अगाडि बढीरहेको भएतापनि त्यस्मा हामी आध्यात्मिक सोचबाट विरत्त छौं, अमानवीय भावनाले ग्रसित छौं भन्नै सोचे भै सुख र शान्तिको नाउंमा न्याल्ल व्याँ अर्थात हाती आयो हाती आयो फुस्सा नीतिमै विलय हुनेहुन्छौं ।

आज व्यक्तिगत सम्हृदय, समाजगत, र अन्तरराष्ट्रिय रूपमा सुख-शान्ति हुनुपछ र गरीनुपछ भन्ने मूल्य र मान्यता बोकी वकालत गर्नेहरूको पनि कुनै कमी हैन् । विडम्बना ! जस्ते विश्वशान्तिको नारा बोकी संसारका जनताहरूलाई सुख-शान्ति मात्र होइन स्वतन्त्राको समेत र्यारेन्टी प्रदान गर्ने भनी एकातिर दिनरात लागि परेकोछ, भने अर्कोतिर आफूना विरोधी सखापापारी आफूनो अह स्वार्थपूर्ति गर्ने प्रदूषित विचारलाई शस्त्रअस्त्रको रूपमा प्रयोग गरी रहेका छन् । भोकाएकाहरूलाई खाना दिनु गरीको उपचार गर्न, वास विहीनलाई घर बनाइदिनु, यासीलाई कुवामै लर्गिदिनु निश्चय पनि यो रामो पक्ष हो तर कहीं तहस नहस गरी निमुखा ज्यानलाई वरमले उडाइ सकेपछि पन्ना भौतिक निर्माणमा भने मानवीयता प्रदर्शन गर्नेमा प्रतिस्पृथि प्रदर्शन गर्नु निश्चय पनि बुद्धिमत्तापूर्ण खेल होइन । यस्ताई स्वार्थगत प्रदूषित विचारयत्क सम्प्रेषण मात्र हो भन्ने मान्यतालाई सीधै इन्कार गर्न सकिन्न ।

संयारमा शान्ति बहालको नाउंमा प्रथम र दुर्तीय विश्व युद्ध अमेरिका-भियतनाम युद्ध, खाडी-युद्ध, भारत-पाकिस्तान युद्ध, श्रीलंका र तामिलवीचिको गृहयुद्ध, प्यालेस्टाइन-इजरायल युद्ध, तियानमेन-चोक काण्ड, नाइज-इलेमन काण्ड, अफगानिस्तानमा नालिबान अन्यको युद्ध, आमविनाशकारी हतियारको इस्युमा सद्वामको अन्य गरिएको इराकी युद्ध आदि आदि हिस्तक एवं मानव प्रताङ्गित युद्ध

जति पनि भए त्यसलाई इतिहासमा यथार्थतः ध्वेशात्मक रूपमै हेरिने हुन्छ । आज ठूला कहलाइ-कहलाइ-क-तथाकथितहरू आफूले जे परीक्षण गरे नि हुने, जे जस्तो संकलन गरे नि मानव अधिकारवादी कै बिल्ला भिरेर बस्न पाइने अजम्बरी कै रूपमा रहने सोच र दावी जस्तो जुन वटीपूर्ण प्रदूषित विचारलाई आदर्शवादी एवं शाश्वतवादी विचारको रूपमा किया प्रतिक्रिया जनाइने प्रवृत्ति छाइरहनु वास्तवमा यो विश्वको हित विपरीत, शान्तिको नाउंमा अशान्त मच्चाउने इस्युहरू होइनन् भनी भन्न गाहो भइरहेको छ । प्रदूषित विचारलाई जहाँ प्रयोग गरिन्छ त्यहाँ अशान्तिका परिणामहरू देखापाई जाने सुनिश्चित छ । यस उसले पनि आजको यो अतिभौतिकवादी सोचले प्रश्न्य पाई रहेको यो परिवेशमा ध्वनि प्रदूषण, वायु प्रदूषण, खाद्य आदि विविध प्रदूषणहरूमा खतरनाक विचार प्रदूषण पनि एक हो । जुन विचार प्रदूषणको अन्त्य हामीले नै गर्नुपर्ने परमावश्यक हुन्छ । पारदर्शकै रूपमा देखिने विचार प्रदूषणलाई अन्त्य नगरी कसैले शान्तिका लागि जितिसुकै ढवाङ्ग फुके पनि हातीको कानमा नाङ्गलो ठटाएसरी नै हुने हुन्छ । प्रदूषित विचारयुक्तले सदानै जीत र हारमै सीमित राख्ने हुन्छ । विजयले खुशीको बहार त ओझाइन्छ तर अप्रत्यक्ष रूपमा विजयसंगसंगै द्रेप-कोधको लगत्तै अहंपानाले चरमचुली नाघ्ने हुन्छ, मै हुं र मैले भनेजस्तै हुनुपर्छ, अन्यथा अस्तित्व नै तहस-नहस पारिदिन्छु भन्ने जस्तो विचार प्रदूषणले सताउँछ र त्यतैतिर काखीच्याने त्यो प्रवृत्तिले नर्याँ-नर्याँ गोन्जालो, प्रभाकरण, विरप्तन, फुलदेवी, लादेन, सदाम जस्ता जन्मिदै जाने हुन्छन् । त्यसैले कुनैपनि संगठन, राष्ट्र वा अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रबाट आफूनो गोरुको बाहै टक्का नीति अवलम्बन गरीनु धातक सिद्ध हुनसक्छ, त्यो शान्तिका लागि बाधक विचार प्रदूषणको रूपमा परिणत हुनसक्छ ।

त्यसैले आज सबै जिम्मेवारकहरूले जीत र हारलाई अलगग राखी शान्तिको लागि आवश्यक सुधारात्मक बातावरण त्यार पान व्यतिगत र पार्टीगत सोचाई भन्ना माथि रही सजग र सतर्कता अपनाउनुपर्न वेला आएको छ । वैरी साँध्ने, वदला लिने जस्तो मतिभ्रष्ट पना त्यागी स्वस्य मानसिकताको विकासतर्फ लाग्नु सबैको लागि सुखकर विषय हुनेछ । अन्यथा भाइफुटे गाँवर लुटे, शान्तिको नाउंमा के के न होला के के नै गछन् भनेतापनि बडेमा सुमेरु पर्वतस्य मूसिको (मुसा) नाम: भने जस्तै मात्र हुन्छ । त्यसैले शान्तिकै लागि हामी कहीं गर्न आतुर छौं भने निम्न बुद्धोपदेशलाई मनन गर्नै, विमर्श गर्नै । यथा-

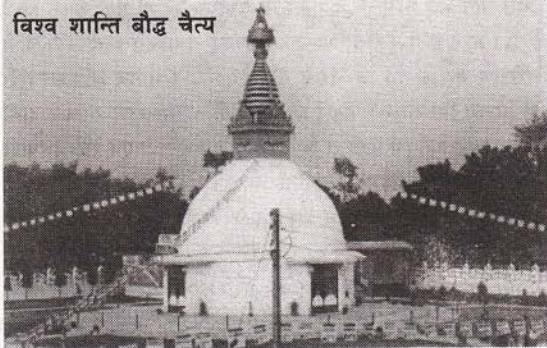
जयं वैरं प्रसवति दुवस्वं सेति पराजितो ।

उपसन्तो सुखं सेति हित्वा जयं पराजयं ॥

अर्थात्- विजयले शबू उत्पन्न गराउँछ, पराजित व्यक्ति दुखपूर्वक सुत्छ । शान्त पुरुप जयं र पराजयलाई त्यागेर सुख पूर्वक सुत्छ ।

पूर्णताभूमि जेतवन विहारः एक शब्द चित्र

विश्व शान्ति बौद्ध चैत्य

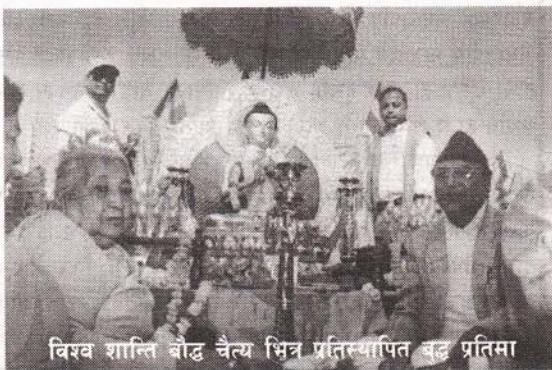
हालसालै फागुण २७ गतेका दिन लुम्बिनी परिसरमा पूर्णता भूमि जेतवन विहारको धार्मिक विधिपूर्वक समुद्घाटन कार्य सम्पन्न भएको छ। वस्तुतः २०५० सालमै पूर्णताको शिलान्यास कार्य सम्पन्न भैसकेको थियो। भैरहवा मूल चोकबाट ३ किलो मिटर लुम्बिनी तर्फजाँदा दायाँतिर, भैरहवा विमानस्थल नजिक दोगहरामा अवस्थित यस विहार निम्न उद्देश्य बोकी निर्माण भएको देखिन्छ।

- 'बुद्ध धर्म' कुनै काल वा समयमा सिमित रहेन। बुद्ध धर्म सर्वदा सहिष्णु रहयो। सहिष्णुता धर्मको कमजोरी नभई विशिष्टता हो। बुद्ध धर्म सबै मानव जातिले आफूमाथि लागू गर्ने योग हो। भगवान् बुद्धले मनुष्यको जीवनलाई सार्थक बनाउन आफूलाई तीन कुराहरुबाट विजय प्राप्त गर्ने, मार्ग निर्देशन दिनुभएको छ। पहिले आफू बुद्धको ज्ञान प्राप्त गर्न समर्पित हुने अवस्थाद्वारा चिरस्थाई हुन प्रयास गर्ने, दोश्रो धर्मप्रति जागरुक भई करुणा, विवेक, दया र

- सुखी होतु डेक

सेवामा सम्बन्ध रहने तथा तेश्रो संघप्रति समर्पित रहेर प्रज्वलित हुने मानव जातिबाट यी तीन निर्देशनाहरूको पालना भएमा सम्पूर्ण विश्व स्वर्गमय हुनेछ। उपरोक्त तीन आदर्शहरू पालना गर्ने गराउने, विभिन्न कार्यक्रमहरूद्वारा समाजलाई सधै सुनौलो भविष्यको गति दिन प्रयत्नशील र हने अठोट नै पूर्णताभूमि जेतवन विहार स्थापनाको मूल उद्देश्य हो।'

यस विहारको नामाकरणमा पनि आफूनै कथा समाहित भएका देखिन्छ। पूर्णता भूमिका परिकल्पनाकार एवं पूर्वमन्त्री रामकृष्ण ताम्राकारले आफूना श्रद्धेय पिता पूर्ण बहादुरको नामबाट 'पू', पूजनीय माता गणेश कुमारीको नामबाट 'ग', र बहादुरको धर ताम्राकारबाट 'ता', राखी अर्थात् 'पूर्णता' को समायोजन यसरी भएको देखिन्छ- पूर्ण बहादुरको 'पू', गणेश कुमारीको 'ग', ताम्राकारको 'ता', अर्थात् पू+ग+ता=पूर्णता। सांकेतिक रूपमा प्रयोग गरी

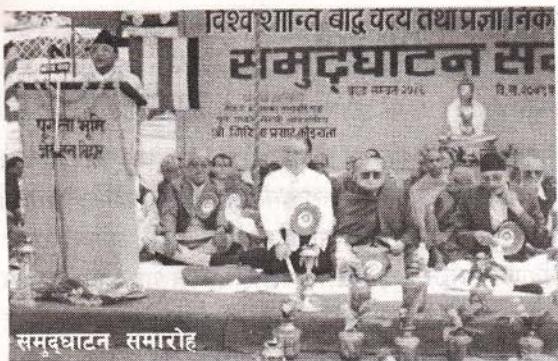
विश्व शान्ति बौद्ध चैत्य भित्र प्रतिस्थापित बढ प्रतिमा

Happy New Year 2060 B.S.

बैंक अफ काठमाण्डौ लिमिटेड
Bank of Kathmandu Ltd.

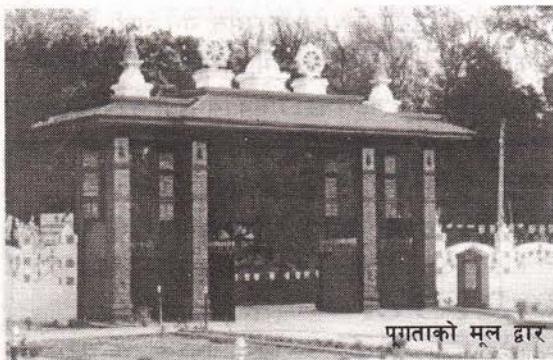

New Road, P.O. Box : 9044 Kathmandu, Nepal
Tel : 4231556, 4231557, 4231558, 4231674, 4231575,
Fax : 4223279, Tlx : 2820 BOK NP
SWIFT : BOKLNPKA, E-mail : moti@bok.com.np

'पूर्गता' शब्द श्रृङ्जना गरिएको छ।

बुद्धभूमि नेपाल अधिराज्यको परिव्रत्र बुद्ध जन्मस्थल लुम्बिनी आज विश्वशान्तिको मुहानको रूपमा अगाडि बढनेक्रम जारी छ। लुम्बिनीको परिसरमै निर्मित पूर्गताभूमि जेतवन विहार बुद्ध शासनिक क्षेत्रमा ऐउटा नौलो अध्याय सुरु गर्न बहूआयामिक दृष्टिले अगाडि बढने जमको गरिर हेको देखिन्छ। बुद्ध भूमि नेपालमा बुद्ध, बुद्ध धर्म, बौद्ध संस्कृति एवं दर्शनको लागि आज राज्यास्तरमै जे जति ध्यान केन्द्रित गरी आवश्यक कदम अगाडि बढाउनु पर्ने हो त्यो हुन नसक्नु विडम्बना कै विषय हो। आज जनस्तरमा ताम्राकार परिवारको प्रमुख सक्रियता एवं भूमिकामा तथा श्रद्धालुहरूको पनि आर्थिक सहयोगमा पूर्गताभूमि जेतवन विहारको निर्माण कार्य हुनु शान्तिगामी सबैको लागि सुखकर विषय हो। पूर्गताको परिसरमा मानव शान्तिको प्रतीक कलात्मक विश्व शान्ति चैत्य', सेवामूलक सामाजिक सद्भाव विकासको प्रतीक 'प्रजानिकेतन

पूर्गताको मूल ढार

रेयुकाई भवन' बौद्ध संस्कृतिको भक्तिको दिने 'बौद्ध सांस्कृतिक द्वार' को पूर्ण रूपमा निर्माण कार्य सम्पन्न भैसकेको छ। विश्वशान्तिका अग्रदूत शाक्यमुनि बुद्धको शिक्षालाई जनमानसमा फिजाउदै लान विविध कार्यहरू गर्दै जाने उद्घोषिलाई रचनात्मक एवं सकारात्मक सुखकर विषयको रूपमा लिन सकिन्छ। पूर्गताको परिसरमा विद्या अध्ययन, अनुसन्धान, आध्यात्मिक सुख शान्ति, धर्मिक चिन्तन, सामाजिक सद्भाव, आपसी भाईचारा, स्वास्थ्य आदि सेवा मूलक कार्यहरूलाई समेटदै जाने जुन जमको बोकेको छ, त्यो प्रयोगको रूपमा जतिवेला देखिने हुन्छ, त्यतिवेला अवश्यमेव पनि अझ बढी पूर्गताभूमि जेतवन विहार 'धर्म, शान्ति, सेवा र सद्भावको संघम स्थल'को रूपमा परिणत हुदै जानेछ।

हाल त्यहाँ एक जना श्रद्धेय भन्तेको कमीको महशूस अति नै भैसकेको छ। यस्मा श्रद्धेय भन्तेहरूबाट चासो राख्नु हितकर विषय नै हुनेछ भने पूर्गता परिवारले

प्रजा निकेतन रेयुकाई भवन

पनि भौतिक निर्माणको लगातै यस्मा पनि प्रयास जारी राख्नु पर्ने देखिन्छ। जसरी पूर्गताभूमि जेतवन विहार बुद्धोपदेशलाई आधार बनाई सेवामूलक कार्यहरू अगाडि बढाई मानव सेवालाई बढावा दिई आफ्नो उद्देश्य अनुरूप शैसव अवस्थामा विस्तारै आफ्नो पाईला अगाडि बढाउने तत्परता देखाउदै त्यसमा पूर्गता एकै हिँडन सम्भव अवश्य पनि छैन। यस उसले बुद्ध शासनानुरागीहरूबाट पूर्गताको होस्तेमा हैस्ते गर्नु हामी सबैको कर्तव्य ठान्नु सुखकर नै हुनेछ।

सूचना

यहि आउँदो बैशाख २० गते शनिवार दिउँसो नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको प्रधान कार्यालय मणिमण्डप महाविहार, ललितपुरमा दीक्षान्त समारोह हुने भएको छ। सम्पर्क फोन : ४४८२२५०

तिप्रथ्यना र द्वादशानिद्वान

- आचार्य श्रीधर राणा

सम्यक् मार्ग भनेको त्यस्तो मार्ग हो जसले चार आर्य सत्य मध्ये समुदय सत्यलाई हटाउने प्रयास गर्छ, जसबाट कि १२ निदानलाई रोक्न सकियोस् । यदि कुनै मार्ग या ध्यानका तरिकाले समुदय सत्यलाई उखेले फ्रायले काम भएन भने त्यस अवस्थामा त्यस्ता मार्गहरूले रोगको उपचार गर्दैनन् अर्थात् दुःख सत्यलाई अन्त्य गर्दैनन् या १२ निदानलाई रोक्न सक्दैनन् । जुन मार्ग या विधि समुदयसत्यको विनाश तर्फ निर्दिष्ट हुन्छ त्यसलाई बुद्ध धर्ममा विपश्यना भनिन्छ ।

यदि हामीले समुदय सत्यलाई पूर्ण रूपमा बुझ्यौ भने स्वयंले नै के विपश्यना हो र के विपश्यना होइन भन्ने कुरा आफै नै छ्युद्याउन सक्छौ । १२ निदानको आठौ प्रत्यय (अविद्या, संस्कार, विज्ञान, नामरूप, षडायतन, स्पर्श, वेदना, तृष्णा) तृष्णा कसरी उत्पन्न हुन्छ भन्ने तथ्य नै समुदय सत्य हो । त्यसकारण सम्यक् मार्ग भनेको तृष्णा उत्पन्न हुनबाट कसरी रोक्ने भन्ने कुरासँग सम्बन्धित हुनुपर्दछ । तृष्णाको उदय रोकियो भन्ने क्लेश क्षय हुन्छ र त्यही नै निर्वाणको प्राविधिक परिभाषा हो । जुन निर्वाण, तेसो आर्य सत्य हो । तृष्णा उत्पन्न हुनबाट रोक्नको लागि त्यो मार्गले तृष्णाको हेतु-प्रत्ययहरूसँग काम गर्ने हुनुपर्दछ । यदि कुनै ध्यान या मार्गले तृष्णाका हेतु-प्रत्ययहरूसँग काम गर्दैन भने त्यसले तृष्णालाई उत्पन्न हुनबाट रोक्न सक्ने सम्भावना हुदैन । यस्ता मार्गहरू अमार्गहरू हुन् ।

तृष्णा भनेको के हो ? हाम्रो चित्तमा लुकेर, छिपेर बसेका बीजरूपी 'अस्मिमान' 'दृष्टि' र 'तृष्णा' हरूलाई एकै पटक जनाउँदा "तृष्णा" भनेर छोटकरीमा भनिन्छ । तृष्णा भनेको १२ निदानको द औं प्रत्यय हो । तृष्णा नै

हाम्रा दुःखहरूको प्रत्यक्ष कारण हो । यी चार आर्यसत्यमा दोशो आर्यसत्य समुदय सत्यको समुदय नै यही तृष्णा हो । अस्मिमान, दृष्टि र तृष्णाको कारणले गर्दा हाम्रो दृष्टिलाई विकृत पाछ्न । यी तिन कुरालाई प्रपञ्च या दुर्बल विकल्प पनि भन्दछन् । यो तृष्णालाई पहिलेका संस्कारहरूले र अविद्याले संचालन गर्दछ । यो लुकेका तृष्णा कर्म भवबाट (दशौ प्रत्यय) बोकिदै आएका संस्कारहरू (दोस्रो प्रत्यय) नै हुन, विज्ञान उत्पन्न गराइरहने प्रमुख हेतु-प्रत्ययहरू यिनै संस्कारहरू हुन् । विज्ञान द्वैत चित्त (Dual mind) हो त्यसैले यी संस्कारहरू नै लुकेका तृष्णा (अस्मिमान, दृष्टि, तृष्णा) या लुकेका ज्ञावारणर क्लेशावरणहरू हुन् । यी लुकेका आवरणहरूले हाम्रो दृष्टिलाई विगारि दिन्छन् र त्यसबाट अयोनिशोमन सिकार हुन जान्छ । यसरी गलत तरिकाले मन कियाशील हुँदा यानी अयोनिशोमन सिकारले दुर्बल तृष्णालाई (दुर्बल अस्मिमान, दृष्टि र तृष्णालाई) उत्पन्न गराउँछ अथवा दुर्बल ज्ञेय आवरण र क्लेश आवरणलाई उत्पन्न गराउँछ र यसैलाई प्रपञ्च भनिन्छ । यी दुर्बल ज्ञेयावरण र क्लेशावरणले यानि तृष्णाले चार विपर्यासहरू उत्पन्न गराउँछ । यी चार विपर्यासहरूमा दुःखलाई सुख देख्नु, अनित्यलाई नित्य देख्नु, अशुभलाई शुभ देख्नु, अनात्मालाई आत्मा देख्नु हुन् । दर्बल ज्ञेयावरण क्लेश आवरणसम्म उत्पन्न भएको प्रकृया जति सबै अचेतनमै हुने प्रकिया भएकोले जुन स्वतः सिद्धै भइरहन्छ । जसलाई सामान्य मानिसहरूले ख्याल समेत गर्न गाहो हुन्छ । यो प्रकृया त अतीतका तृष्णा, कर्म, संस्कार आदिको प्रतिफल हो जुन स्वतः सिद्धै भइरहन्छ । शमश (समाधि) ले त्यो प्रकृयालाई

सकल प्राणीमात्राया भिं जुइमा, दुःख मदुपि जुइमा,
भय मदुपि जुइमा व सुखपरूर्वक हवनावने फुपि जुइमा ।

ताम्राकार हाउस
Tamrakar House

The Family Store

शुक्रपथ, यैं, फोन : ४२५९९०७, ४२५९८०७

फ्रायाक्स : ४२५९३७९

Shopping Center

पुतलीसडक, यैं, फोन : ४२४५३४८

अस्थायी रूपमा प्रतिरोध गर्न सक्ला परन्तु ती लुकेका अस्मिमान दृष्टि- तृष्णालाई जरैदेखि उखेलेर फाल्न भने सक्दैन् ।

माथि भनिएका चार विपर्यासहरू उत्पन्न हुँदासम्म पुरा प्रकृया षडायतन 'पाँचौ प्रत्यय' ले आफ्नो आलम्बनसँग सम्पर्कमा आउँदा खेरि नै 'छैठौं प्रत्यय' स्पर्श भैसक्छ अनि 'सातौ प्रत्यय' वेदना आईहाल्छ । अनि जसै व्यक्तिले चारविपर्यास गर्दछ, तब उसले मन पराउने या मन नपराउने आदि गर्न थाल्छ । मन पराउनु राग हो, मन नपराउनु द्रेष हो र जेमा अदुखासुखा वेदना अनुभव गर्द्ध त्यस प्रति उसमा मोह हुन्छ । यानि- "सुखायां वेदनायां रागो इनुशेते, दुःखायां द्रेषः अदुखासुखा मोहः" अर्थात सुख वेदनामा राग सुल्दछ, दुःख वेदनामा द्रेष सुल्दछ, अदुखासुख वेदनामा मोह सुल्दछ ।

अब हामीले बुझ्न सक्छौं कि वेदनामा सुतेका (अनुशय) यी राग द्रेष र मोहहरू कसरी सातौ प्रत्यय वेदनाबाट आठौं प्रत्यय तृष्णाको रूपमा आउँछन् । जब हाम्रो कुनै पनि इन्द्रिय आफ्नो आलम्बनसँग सम्पर्कमा आउँछन् तब त्यहाँ स्पर्श हुन्छ । स्पर्श आउने क्षणमै अथवा स्पर्श भएको कारणले नै वेदना उत्पन्न हुन्छ र त्यही क्षणमा नै उक्त वेदनाप्रति चार विपर्यासहरू, दुखलाई सुख, अशुभलाई शुभ, अनित्यलाई नित्य, अनात्मलाई आत्मा सम्भिन्न गर्दछ । जब ती चार विपर्यास उत्पन्न हुन्छन् तब व्यक्तिले तिनीहरूलाई चार विपर्यासकै रूपमा बुझेको या परिज्ञान गरेको हुँदैन र तिनीहरूलाई वास्तविक र साच्चिकै हुन् भन्ने ठान्दछ । अनि या त मन पराउँछ या त मन पराउँदैन या उपेक्षा गर्दछ । यसले गर्दा विकल्पको तीन मूल हेतु तृष्णालाई क्रियाशील बनाइदिन्छ । यही तृष्णा १) अस्मिमान २) दृष्टि ३) तृष्णाबाट नै विकल्प (Conceptual thinking) को जालो फैलिदै जान्छ । विकल्पको यो फैलावटबाट कर्म र क्लेश पैदा हुन्छन् जो भविष्यका अन्य अनुभूतिहरूको निमित्त अनुशय तृष्णाको रूपमा रहन्छन् ।

यो प्रकृयाबाट सजिलै बुझ्न सकिन्छ कि त्यो प्रकृयासँग सम्पर्क हुन सक्ने अवस्था भनेको चार विपर्यासको उत्पत्ति हुँदा खेरि हो र त्यो वर्तमान क्षणमा (Here & now, present moment) हुन्छ । त्यसैले 'अहिले-यहाँ' नरहिकन हामीले उक्त चार विपर्यासहरूको अनुभूतिसँग सम्पर्कमा आउन सक्ने सम्भावना हुँदैन । हामी सोभै प्रत्यक्ष रूपमा ती लुकेका तृष्णाहरूसँग सम्पर्कमा आउन सक्दैनौ न त संज्ञाविपर्यासले उत्पन्न गरि सकेका (भावी संस्कार) फल तृष्णाको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आउन सक्छौं किनकि त्यो त भविष्यमा उत्पन्न हुन्छ । परन्तु

संज्ञाविपर्यासको अनुभूति र वर्तमान क्षणसँग सम्बन्धित तृष्णा अर्थात यही ठाउँमा अहिलै भइरहेको अनुभूति नै त्यस्तो कुरा हो जो सँग हामी पूर्ण रूपमा सम्पर्कमा रहन सक्छै । सिक्की (बन्धन) कौ यहाँ भावसँग हामी पूर्ण रूपमा सम्पर्कमा आउन सक्ने हुनाले यही नै एक मात्र त्यस्तो भाग हो जहाँबाट त्यो सिक्कीलाई चुँडाल्न सक्ने सम्भावना हुन्छ । त्यही भएर 'स्मृति-सम्प्रजन्य' र 'अहिले-यहाँ' भन्ने कुरा त्यो १२ निदानलाई चुँडाल्ने सन्दर्भमा अत्यन्त निर्णयक कुरा हुन जान्छ ।

स्मृति-सम्प्रजन्य भन्नाले क्षण-क्षणमै भैरहेका हाम्रा अनुभूतिहरूको पूर्णहोश, जागरूक भैइरहनु हो । समाधिमा प्रवेश गर्न सक्ने व्यक्तिहरू वर्तमानमा स्वतः सिद्धै 'अहिले-यहाँ' रहन सक्ने नै हुन्छन् भन्ने कुनै जरूरी छैन । तैपनि यदि राम्रोसँग तालिम पाएमा जो समाधिमा जान सक्छन् उनीहरू सजिलैसित 'अहिले-यहाँ' रहन सक्ने हुन्छन् । यहाँ नै प्रथम ध्यान देखि आठौं ध्यान सम्मका समर्थहरूको महत्व हो ।

सम्यक मार्गमा 'अहिले-यहाँ' रहने अभ्यास (स्मृति-सम्प्रजन्य पनि) हुनु पर्दछ भने शमथ याने समाधिको अभ्यास पनि हुनुपर्दछ । यद्यपि स्मृति-सम्प्रजन्य र समर्थको मद्दतले हामी 'अहिले-यहाँ' नै के भइराखेको छ भन्ने कुराको अनुभूतिको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आउन सक्छौं तापनि १२ निदानलाई चुँडाल्न भन्ने सक्दैनौ । यहाँनेर नै विपश्यनाको महत्व ठूलो देखिन जान्छ ।

आफ्नो होश (Awareness) लाई स्मृति सम्प्रजन्यको अभ्यास या समर्थ आदिद्वारा तीव्र पार्नु धेरै नै महत्वपूर्ण हो तापनि त्यस्तो तीव्र भएको होशले मात्र पुर्दैन किनकि त्यो अझै संज्ञाविपर्यासकै निरन्तरता मात्र हुन्छ । यो त कुनै एउटा भ्रान्तिलाई माइक्रोस्कोप (तिब्रहोश) ले हेर्नु जस्तो मात्र हो । माइक्रोस्कोप (तिब्रहोश) ले केवल त्यहाँ संज्ञा विपर्यासद्वारा देखिएको उल्टो कुरालाई नै भन्न स्पष्ट, ठूलो र साच्चिकै वास्तविक जस्तो गराइदिन्छ ।

अर्को चरण हो, बुद्ध धर्ममा मात्र भएको विधि, जसले संज्ञा विपर्यासलाई सुल्ट्याइदिन्छ । त्यसैलाई विपश्यना भनिन्छ । विपश्यना भनेको हामीमा अति सामान्य रूपमा भइराखेका संज्ञा विपर्यासलाई सुल्ट्याउन, प्रयत्न गर्ने जुनसुकै तरिकाको ध्यान विधि पनि हुन सक्छ । यो संज्ञाविपर्यासलाई नदेखिक्न १२ निदान चुँडिन सक्दैन । यो संज्ञा विपर्यासलाई देखि हामीले सर्वप्रथम यसलाई अध्ययन, चिन्तन, मननद्वारा

स-विकल्प रूपमा नै देख्नु पर्छ । यही नै श्रुतमयी र चिन्तामयी प्रज्ञा हो । अनि लामो समयसम्म यसरी वर्तमानका सबै धर्महरूमा अनित्य, दुख, अनात्मा, शून्य आदिको बौद्धिक छाप लगाए पछि अनित्यलाई नित्य, दुखलाई सुख, अनात्मालाई आत्माको रूपमा स्वतः सिद्धै बनाइराखेका हामी भित्र लुकेका संस्कारहरू या अनुशय तृष्णाहरू क्रमशः निष्कृय हुन थाल्छन् र अनि मात्र व्यक्तिले विस्तार विस्तारै सज्जाविपर्यासले रहित भई वस्तुहरू धर्महरूलाई यथावत देख्न थाल्छ । जब हामीले प्रत्यक्ष रूपमा 'अहिले-यहाँ' का धर्महरूलाई यथाभूत साक्षात्कार गढ्दै तब त्यसलाई नै अविकल्प (Non-Conceptual) भनिन्छ । त्यही नै सांच्चिकै भावना मार्गको शुरूआत हो र भावनामयी प्रज्ञा त्यसपछि मात्र हुन्छ जो अविकल्प हुन्छ । यो भावनामयी प्रज्ञाको विकास गरेर मात्र व्यक्तिले १२ निदानलाई भत्काउन या जन्म मरणको चक्रलाई अन्त्य गर्न सक्छ । अनि जुनसुकै विधि भएपनि सज्जाविपर्यासलाई सुल्ट्याएर वस्तुहरूलाई जस्ताको तस्तै ठीक किसिमले देखाउने तर्फ अभिरूचि बढेको छ भने त्यसलाई विपश्यना भन्दछन् ।

यहाँ धर्महरूलाई देख्नु भन्नाले जगतलाई देख्नु या पञ्चस्कन्धलाई देख्नु, द्वादश आयतन या अष्टादश धातुलाई देख्नु आदि भन्ने बुझिन्छ । जब हामीले 'अहिले-यहाँ' भन्दौ, तब यसको मतलब हुन्छ यहिं अहिलेको वर्तमान क्षणमै ठीक हामीले अनुभूति गरेका ५ स्कन्ध १२ आयतन १८ धातुका अनुभूतिहरू नै हुन् । पञ्चस्कन्ध, द्वादश आयतन, अष्टादश धातु भन्दा बाहिरको या परको संसार रहित करै पनि छैन । हामीले अनुभव गर्न कुनै पनि अनुभूति जहिले पनि यिनै धातुहरूसंग सम्बन्धित हुन्छन् ।

मनका धेरै यस्ता अनुभूति र अवस्थाहरू हुन्छन् जो निर्विकल्प हुन् सक्छन्, परन्तु सज्जा विपर्यासबाट मुक्त नहुन पनि सक्छन् । भावनामयी प्रज्ञा केवल अविकल्प हुने मात्र हैन सम्पूर्ण सज्जाविपर्यासबाट पनि मुक्त हुन्छ । त्यहाँ भएर सबै विचारहरूले (त्यस्ता धेरै विधिहरू हुन्छन् पनि) सज्जा विपर्यासलाई हटाउदैनन् र हामीलाई मुक्त पाउदैनन् । तिनीहरूलाई विपश्यना भन्न नसकिने कारण पनि यही हो । अविकल्प भएर या निर्विकल्प भएर मात्र पुर्दैन । यो त कुनै पनि संज्ञाविपर्यास नभइक्न जगतको अविकल्प अनुभूति हुनु पर्दछ । यद्यपि कुनै श्रुतमयी या चिन्तामयी प्रज्ञाको विकास नभैकन पनि चित्तका अविकल्प अवस्थाहरूलाई हामीले प्राप्त गर्न सक्छै तापनि

त्यस्तो चित्तको अविकल्प अवस्था सज्जा विपर्यासबाट भै पनि प्रभावित भइरहेकै हुन्छ । वास्तवमा सहज अविद्याको कारणले स्वतः सिद्धै पनि गहिरो अनुभूति (विभिन्न प्रकारका समाधिको) लाई, नित्य, शाश्वत, सुख इत्यादि रूपमा देख्ने गर्दछै । हिन्दू र जैन समाधिहरूमा ठीक यही कुरा भइरहेको हुन्छ । विज्ञानानन्त्यायतन समाधिसंग मिले खालको कुनैपनि समाधिमा हुने शुद्ध होश (Pure awareness) लाई आत्मा, ब्रह्म ह इत्यादि भनिएका हुन्छन् । यो अनन्त विज्ञानलाई स्वरूप र शाश्वत भनेर भनिएको हुन्छ । परन्तु यो अनन्त विज्ञान सम्पूर्ण संस्कार, क्लेश, कर्म आदिको आलय (Repository) भएको हुनाले जबसम्म यो अनन्त चित्तलाई नित्य, सुख, शाश्वतः सत् (Really existing) इत्यादिको रूपमा ग्रहण गर्ने काम काटिदैन तबसम्म मूल अविद्या या सहज अज्ञान अथवा सहज ग्राहलाई काटिदैन । वस्तुहरू प्रति सांच्चिकै अस्तित्व या आत्माको रूपमा आफै भइरहेको पकड नै सहज ग्राह हो । त्यही भएर अनन्त चित्त (Super consciousness) शुद्ध होश (Pure awareness) इत्यादिलाई मात्र बुद्ध धर्ममा बोधि (Enlightenment) भनिन्दैन ।

बौद्ध परिषेक्षबाट भन्दाखेरि हामीले अैकै पनि त्यो अनन्त होशमा अनित्य, दुख अनात्मा, शून्य देख्न विपश्यना गर्नु आवश्यक हुन्छ । त्यो अनन्त विज्ञानलाई अनित्य, दुख अनात्मा, शून्यको रूपमा विपश्यना नगरी त्यो अनन्त विज्ञान प्रतिको सहज ग्राह छिनालिदैन र सबै आत्मग्राहहरू छिनालिसकेपछि मात्र जानको पहिलो तह दर्शन मार्गको प्राप्ति हुन सक्छ र उसलाई बोधि लाभ गरेको (Enlightenment) भन्न सकिन्दू । सम्पूर्ण धर्म (शुद्ध होश, शुद्ध सांक्षी समेत) स्वभाव रहित निस्वभाव सिद्ध देखिन थालेपछि मात्र हामीले आत्मग्राह छिनालन सक्छै । जबसम्म यसलाई उसलाई सक्छै । जबसम्म यसलाई ग्राह गर्ने, पकडने काम चालु नै रहन्छ । जबसम्म ग्राह गर्ने, पकडने (जसलाई उपादान पनि भनिन्छ) चलिनै रहन्छ, तबसम्म १२ निदान टुटेको हुदैन । निर्वाण समेत पनि निःस्वभाव सिद्ध हो र म र मेरो (आत्मा, आत्मिय) को रूपमा भनेर ग्राह गरिने, पकड गरिने चीज होइन । त्यहाँ भएर आत्मग्राह सित सामना गर्न विधिले मात्र मुक्ति दिलाउन सक्छ र यदि कुनै ध्यान विधिले आत्मग्राहलाई काट्दैन काम गर्दै भने त्यो विपश्यना हो । त्रिरत्न शरणम् ।

संकलनः विजय सर्गः

अल्बेरूनीको यात्रा वृतान्तमा बौद्ध सामाजी

-भिक्षु अशोककीर्ति

गोदावरी शान्ति बन

अल्बेरूनीको पूरा नाम अबू रैहान मुहम्मद बीन अहमद अल्बेरूनी थियो । उनका साथीहरूले उनलाई अबू रैहान भनी पुकार्दथे । उनी इरानी अथवा त्यसवेलाको फारस साम्राज्यको तीर्थयात्री थिए जो चिनियाँ यात्री त्वेनसाग भन्दा लगभग चार शय वर्ष पछिं भारत यात्रा गरेका थिए । उनको जन्म ईसं ९७३ मा पश्चिम इरानको आधुनिक प्रान्त ख्वर मावादमा जुन ऐतिहासिक दस्तावेजहरूमा ख्वारिज्म (Khwarizm) अथवा कोरसमिया (Chorasmia) का नामले प्रसिद्ध छ, भएको थियो । उनी फारसी महाकवि फिरदौसी जसको महाकाव्य 'शाहनामा' विश्व प्रसिद्ध छ, का समकालीन थिए । उनी स्वयं पनि विज्ञान तथा साहित्यमा विख्यात थिए । तर उनी ज्योतिषशास्त्र र खगोलशास्त्रमा विशेष रूची राख्दथे । उनी तत्कालीन जर्मन सम्राट रूडोल्फको दरवारमा समेत 'मुनाजिज्म' को पदबाट विभूषित थिए । फारसी भाषामा मुनाजिज्मको अर्थ हुन्छ ज्योतिषशास्त्र र खगोलशास्त्रको शीर ताज अथवा शीरोमणि । उनी दुवै ग्रीक तथा भारतीय ज्योतिषविद्यामा पोख्त थिए । ज्योतिषशास्त्रले उनलाई भारतीय दर्शन र गणिततिर आकर्षित गरायो । भनिन्छ उनी भागवत् गीता-दर्शनबाट धेरै नै प्रभावित थिए तै पनि उनी सच्चा र उदारवादी आस्तिक मुसलमान थिए । र काफिर जातिलाई सहानुभूतिको नजरले हेरेथे ।

यद्यपि उनी मुसलमान धर्ममा दीक्षित भई सकेका

थिए तै पनि उ अनन्य कट्टर मुसलमान कहिल्यै पनि भएन । किनभने उनका पूर्खाहरू बौद्ध र जोराप्टेरियन थिए र अरवहरूबाट प्रताङ्गित र दलित थिए । त्यसैले उनी फिरदौसी भै अरवहरूलाई घृणा गर्दथे । तर फिरदौसी जस्तै अरबी भाषालाई घृणा नगरी माया गर्दथे । किनभने उनी भारत यात्रा गर्दा साख्य दर्शन र पाताज्जलीका योग दर्शन अरबी भाषामा नै अनुवाद गरेका थिए । उनले संस्कृत भाषा भारत आएर नै सिकेका हुन् । पछिं उनले आफ्ना यात्रा-वृतान्त पनि अरबी भाषामा लेखे ।

उनी भारत यात्रा गर्नु भन्दा पहिले नै प्रचुर मात्रामा भारतीय साहित्यको अध्ययन जुन अरबी र फारसीभाषामा अनुदित थिए, गरेका थिए । ती मध्ये केहीको चर्चा सङ्केतप्राप्त यहाँ गरिन्छ । यो त सर्वाविदित छ कि बुद्ध धर्म अफगानिस्तानसम्म ईपू. नै प्रसार भई सकेको थियो । अझ अल्बेरूनीको अनुसार त बुद्ध धर्म अतीतकालमा फारस (इरान), इराक, खुसान र सिरियाको अल्लो छेउसम्म फैलिएको थियो । पछिं जराप्ट (पारसी) धर्मले बुद्ध धर्मलाई विस्थापित गर्यो र पारसी धर्म पनि इस्लाम धर्मबाट विनष्ट भयो । बौद्ध इतिहास र भूगोलमा मध्य एशियाको अफगानिस्तानको स्थान सर्वोपरि छ । अफगानिस्तानका विभिन्न स्थानहरू जस्तै: कावुल, गन्धार, वत्व, बामियानादि बौद्ध साहित्य, धर्म, दर्शन, कलाका लागि सशक्त, सम्बद्ध र विश्व प्रसिद्ध केन्द्र थिए ।

यहीबाट 'गन्धार कला' पूर्व तिर फैली मथुरा र

जसले शील (धर्म) बुझेको छ, तर प्रयोगमा ल्याउँदैन, ऊ त्यो मान्छे सरह छ
जसले बत्ति बाल्छ र आँखा चिम्लिन्छ ।

**Shrestha Oil Distributors
Pasupati Wool Works Pvt. Ltd.**

595, Battisputali Sadak, Ktm-9, Nepal
P.O. Box : 9008, Tilganga, Kathmandu,
Tel : 4483981, 4490067, Fax : 977-1-4474193
E-mail : aksth@wlink.com.np

खमेर कलाका जननीको रूपमा स्थापित भयो । यसै समयमा भारतबाट आयातीत बौद्ध पालि र संस्कृत साहित्यहरू फारसी भाषामा अनुवाद भएका थिए र पछि ती साहित्यहरू फारसीबाट अरबी भाषामा रूपान्तरित भए । ती मध्ये जातक कथा र चरक सहिता अद्यापि पनि धैरै नै लोकप्रिय छ । जातक कथाले 'कलिला र दमना' को नामबाट प्रसिद्धि पाएको छ त्यहाँ । स्मरण रहोसँग, चरक बौद्ध समाट कनिष्ठको दरवारमा मा सर्वोच्च बैद्य थिए । त्यसैगरी खलिफा मनसुर (इ.स. ७५३-७७४) को शासनकालमा भारतबाट बागदादका लागि आएका भारतीय राजदूतसँग आएका पडितहरूले ब्रह्मसिद्धान्त र खण्डखादक भन्ने ज्योतिषशास्त्र सम्बन्धित ग्रन्थहरू ल्याएका थिए । ती दुवै ग्रन्थहरू स्थानिय विद्वान् याकूब वीन तारिकले फारसी भाषामा अनुवाद गरेका थिए । पछि हारून (इ.स. ७८६-८०८) को शासनकालमा एउटा वारमक भन्ने परि वार बागदादको मन्त्री परिषदमा सम्मिलित भए । त्यो वार मक परिवारका पूर्खाहरू बल्खका बौद्ध मन्दिर नव विहार (Naubehar) का अफिसर हुने गर्दथे । यद्यपि उनीहरू इस्लाम धर्म कुल गर्ने मजबूर थिए तर पनि उनीहरूको मोह आफ्नो पितृभूमि भारतसँग छुटी सकेको थिएन । वार मक परिवारले स्थानीय पडितहरूलाई भारतीय ज्ञान-विज्ञान हासिल गर्न भारत पठाउने व्यवस्था व्यक्तिगतरूपमा र सरकारको तर्फबाट गर्ने गर्दथे । ती अफगानी पडितहरू विभिन्न ज्ञान-विज्ञानका पुस्तकहरू अरबी भाषामा अनुवाद गरे । यो प्रतीत हुन्छ कि अरबी भाषा इस्लाम धर्मसँग प्रत्येक मुस्लिम मुलुकहरूका राजकीय भाषाको रूपमा प्रतिस्थापित भई सकेको थियो । यसरी अल्वेरुनी भारतीय ज्ञान-विज्ञानसँग अरबी भाषाको माध्यमले परिचित हुन पुगे ।

अल्वेरुनी अन्दाजी इ.स. १०३० तिर भारत यात्रा गरेका थिए । भारतमा उनी कहिले देखि र कति वर्ष र सालसम्म वसे यसको कुनै निश्चित संकेत उनको यात्रा वृतान्तमा भैले भेटिन । उनको यात्रा वृतान्त 'Indica' को जर्मन भाषाको अनुवादक डा. ए. सचावले पनि आफ्नो प्राक्कथन, पाद टिप्पणी र अन्य अनुक्रमणिका आदिमा यसको कुनै आधिकारिक श्रोत खुलाएको छैन । तर यो निश्चित छ कि उनी जब भारत पसे तब फारसी समाट मुल्ला महम्मद गजनवी भारतका मध्यवर्ती प्रान्तमा आफ्नो किल्ला जमाई सकेका थिए । मुहम्मद गजनवीले इ.स. १०१७ मा कन्नौज

धर्मस्त गदां कन्नौज राज्य-प्रान्त बंगालका पालवंशी राजा राज्यपालको अधिनमा थियो । यसपछि महिपाल नामको अर्का पालवंशी राजा इ.स. १०२६ मा सत्ता सम्हालेका थिए । ती पालवंशी राजाहरू बौद्ध थिए । तर सम्पूर्ण यात्रा-वृतान्त पढादा यो विसमय हुन्छ कि त्यस ताकासम्म बुद्ध धर्म र शैव सम्प्रदाय अर्धमृत हुनै लागेका थिए । बरु वैष्णव धर्म जनमानसमा शनै-शनै आफ्नो जरा गाडिरहेको थियो ।

तर आश्चर्य छ कि अल्वेरुनीले नालन्दा विश्वविद्यालय र विक्रमशीला विश्वविद्यालयका बारेमा केही पनि उल्लेख गरेको छैन । ओदान्तपुरी (ओदानपुरी) विहारको टिप्पणी अवश्य गरेको छ । बरु पाटलीपुत्र अहिलेसम्म पटना बर्नी सकेको थिएन । यस यात्रा-वृतान्तमा तिलवट वा तिर हुत (मिथिला) का थारू जनजाति, नेपाल र भोट शहरको चर्चा गरेको छ तर लुम्बिनीको होइन ।

अघि नै निवेदन गरि सकेको छु कि अल्वेरुनी महज एक ज्योतिषशास्त्री एवं खगोलशास्त्री थिए । अतः उनको यात्रा वृतान्तमा चिनियाँ बौद्ध भिक्षु फाहियान, हवेनसांग र इत्यंगका जस्ता सामग्रीको अपेक्षा अवश्य पनि गर्नु हुन् । अझ अल्वेरुनीका बौद्ध सम्बन्धि कतिपय सामग्रीहरू भ्रामक देखिन्छ, अनुवादककै शिष्ट भाषामा ती सामग्रीहरू Scanty छन् । यसको प्रमाण के छ भने "चुडामणि" नामको एउटा पुस्तकको लेखक बुद्ध थिए भन्ने कुरा अल्वेरुनीले उल्लेख गरेको छ । यति मात्र होइन, बुद्धको नाम बुद्धोदन लेखेको छ, शुद्धोदन भै । प्रसंगतः अल्वेरुनीले Indica को तेश्रो अध्यायमा दार्शनिक विवेचना गर्दा 'अव्यक्त' भावको कुरा गरेको छ । उनको अनुसार हिन्दूहरू यो 'अव्यक्त' भाव त्रिगुण सत्त्व, र ज र तमको रूपमा लिन्छन् भने, बौद्धहरू त्रिरत्न बुद्ध, धर्म र संघको रूपमा देख्छन् । संघको अर्थ संकुचन धैरै नै निम्न देखाइएको छ अथवा 'संघ' भनेको अविद्याको पर्यायवाची शब्द हो । यसवाट के बुझिन्छ भने बुद्ध धर्मको दशा उसको कालसम्म बहुते दुरावस्थासम्म पुगिसकेको थियो । जे जति बुद्ध धर्मको अवरोप बाँकी थियो विकृत रूपमा नै थियो । र अल्वेरुनीको पहुचन्वाट टाढा थियो । डा. सचावको अनुसार अल्वेरुनीको ब्राह्मण शिक्षक शायद बुद्ध धर्मको बारेमा केही कुरा अवश्य जान्दथे तर यसमा प्रकाश पार्न चाहेन होला ।

अल्वेरुनीले स्वयं पनि Indica को तेइसौ अध्यायमा

स्वीकारेका छन् कि 'मेरू' को खण्डोलशास्त्रीय र ज्यामितीय अध्ययनको विषयमा मैले जे जति जानेको छु ती सबै आलेरानशाहरी नामक पुस्तकबाट जानेको हुँ। प्रत्यक्षतः मैलै कुनै बौद्ध सामग्री वा बौद्ध विद्वान भेटाउन सकिन ताकि उनीहरूको सैद्धान्तिक ज्ञानसम्म परिचित हुन सकुँ। मेरो विचारमा आलेरानशाहरी एउटा भरपर्दो आधिकारिक श्रोत त पब्कै होइन। तथापि आलेरानशाहरीका अनुसार बौद्धहरूको विचारमा भेरू पर्वत चार दिशामा रहेका चारवटा लोकका बीचमा अवस्थित छ। जुन कि फेदमा वर्गाकार छ भने शीर चाहि गोलाकार रहेको छ। मेरू पर्वतको लम्बाई ८०,००० योजन छ। यसको आधि लम्बाई आकाशमा उठेको छ भने आधी लम्बाई पृथ्वीको गर्तमा पुरिएको छ। हामीतर फर्केको पृष्ठ चाहि नीलम रत्नले बनेको छ, त्यसैले आकाश नीलो देखिन्छ, अर्का तीन पृष्ठहरू रुबी, पहेला र सेता रत्नहरूबाट निर्मित छन भन्ने बौद्धहरूको धारणा हो।

अन्वेषणीले पुनः बत्तिसौ अध्यायमा आलेरानशाहरीको
तथाकथित बौद्ध खगोलीय अवधारणा उद्घृत गरेको छ । जस
अनुसार ती चार संसारहरू एक पछि अको आवाद र वर्वाद
(मनुष्य विहीन) छन् । ऐउटा संसार तब वर्वाद हुन्छ जब
त्यसमाथि आगोको प्रकोप हुन्छ । सात सूर्यहरू त्यस संसारका
सबै जल श्रोतहरू सुखाई दिन्छन् र जल विना जीवन असम्भव
छ । कुनै संसार तब आवाद हुन्छ, जब ती सात सूर्यहरूको प्रकोप
शनै शनै अको संसारमा संसरण हुन्छ र जलश्रोतहरू फेरि
प्लावित भएर आउँछन् । जीव जन्तु बनस्पति आदिले पुनः संसार
परिपूर्ण हुन्छ । अनि मानव पनि संजोगले नै त्यहाँ आई पुग्छ र
एकलोपन सताउँदा खेरि जीवन संगीतीको निर्माण स्वयंमेव नै
हुन्छ ।

जे होस, अल्वेरूनीको यात्राताकासम्म बुद्ध धर्म हिन्दू धर्ममा विलीन भई सकेको थिएन र आफ्नो श्रमणवादीता अक्षुण्ण नै राखेको थियो । अतः आधुनिक हिन्दूहरूको कथन 'बुद्ध धर्म हिन्दूधर्मको शाखा हो' भन्ने एक नाजायज प्रलाप मात्र भएको पुष्टी हुन्छ । बौद्ध भिक्षुहरू 'रक्तपट धारी' अथवा अर्बी 'भाषामा 'महम्मीर' नामले परिचित थिए ।

एक ठाउँमा अल्वेरुनीले कनिष्कले पेशावरमा
कनिष्कचेतिय खडा गरेको कुरा पनि चर्चा गरेको छ । यस
बाहेक चन्द्रनामको व्याकरणाचार्य जो एक बौद्ध भिन्नु थिए, को
पनि चर्चा भएको छ अल्वेरुनीको यात्रा-वृत्तान्तमा ।
बंगोलशास्त्रको चर्चा गर्ने प्रसंगमा कुनै सुग्रीव नामको
स्मृति लिखिए

विद्वानको पनि उल्लेख भएको छ । जो एक बौद्ध भिक्षु थिए र 'दीर्घ-सागर' नामको खगोलाश्चास्रीय ग्रन्थ लेखेका थिए । उसको कुनै बेनार्मी शिष्यले 'कुर-वावय' अथवा 'चामलको थुप्रो' नामको पुस्तक लेखेका थिए । भाषा विज्ञान अनुसार 'कुर' शब्द थारु भाषाको शब्दकोषमा अद्यापि पनि प्रचलित छ । यो शब्द सुमेरि यन शब्दार्थसँग कदाचित मेल खाईन ।

'जातक' वारेमा धैरै विद्वानहरूले आफ्ना कलम
 चलाएका छन् । जस्तै— (१) पराशर (२) सत्य (३) मनित्य
 (४) जीव श्रमण (५) माउ (ग्रीस वासी) र (६) वराहमीहिर ।
 वराहमीहिरले सानो र ठूलो गरी दुई किसिमका 'जातक'
 लेखेका थिए जस्तो अरबी अनुवाद अल्बेरुनीले स्वयं गरेका थिए ।
 तर ती जातकको सम्बन्ध बौद्ध जातकसंग कति सम्बन्ध थिए
 भन्न नितान्त कठीन छ । वरु बौद्ध जातक कथा १००१ अरबी
 रातहरु (1001 Arabian Nights) रूपमा अल्बेरुनी भन्दा
 पहिले नै फार्सीवाट अरबी भाषामा अस्तित्वमा आइसकेको
 कुरा प्रकाशनमा आइसकेको छ । अन्तमा, अल्बेरुनीको यात्रा-
 वृत्तान्त 'Indica' अफगानिस्तान प्रवासकालमा मात्र लेखिएको
 कुरा जात हुन्छ । सम्भवतः अफगानिस्तानमा नै सन् १०४८
 मा अल्बेरुनीको मत्य भएको थियो । अस्त ॥

Happy New Year 2060 B.S.

With Best Compliments of

CE

CONSTRUCTION PVT. LTD.

Bagmati Chambers. Mlat 4/5

Ka 2-2/18 Milan Marg. Teku

P.O. Box 1223, Kathmandu, Nepal

Phone No. 4243120, 4252124

Fax : 977-1-4231043

E-mail : cecon@mail.com.np

रमणीय गुम्बाको रामाइलो यात्रा

- भिक्षु संघरक्षित,
परियति सङ्ख्या कोविद

दिउँसोको १ बजेको छ । १५ मिनेटदेखि कलंकीको चोकमा बसेर पर्खिरहेको छु । चैत्रको महिना, दिन र रामाइलो छ ।

"कहाँ जान लागेका होलान् ?" एकजना गाउँले पाशाककी दिदीले सोधिन् ।

"अँ ! स्यूचाटारको गुम्बामा", मैले छोटो जवाफमै दुर्याएं ।

"अनि तंपाई एकै..... ?"

"होइन होइन, साथीहरू पनि आउदै हुनुहुन्छ ।"

"कसरी जानुहुन्छ नि..... ?"

"हिडेर..... अँ साँच्च, गुम्बा पुग्न कति समय लाग्ला नि ?", अलि ध्यान दिएर सोधे ।

"हिडेर गयो भने त मज्जाले १ घण्टा लाग्छ । हामी पनि त्यहिकै हौं । त्यहाँसम्म जाने बस पनि छ । हामी बस कुरिरहेका छौं ।"

यस्तैमा १:१५ बज्यो । विस्तारै हाम्रा पैर समूह त्यहाँ जमघट भए । लोकल बस आउने अत्तोपत्तो थिएन । हामी सबै किंडेर जानमा जोशियौं । उपत्यकाको पश्चिमतिर अवस्थित स्यूचाटार को गुम्बालाई लक्षित गरेर हामीले पाइला चाल्न थाल्यौ ।

बाटो राम्रै छ । केही परसम्म त पिचबाटो नै छ । अलि परबाट मात्र ग्रामिल गरिएको अनि मोटर गुड्ने बाटो

थियो । हामी बाटामा आवश्यक पर्नसक्ने यताउता र पानीको बोतल किनमेल गरेर मस्तसँग यात्रालाई गति दिन थाल्यौ । यात्राकै दौरानमा सडकको दायाँपटि बिजुली निस्पादन र वितरण गर्ने रूलो अडडा पनि देख्यौ ।

दायाँबायाँको हल्का बस्तिले टाईसम्म पनि छोडेन । आधाघण्टा जतिको बाटो पार गरे पश्चात् एउटी केटी हाम्रो सहयोगी बनिन् । स्यूचाटार गुम्बा नजिकै बस्ने र त्रिचन्द्र क्याम्पसमा पढ्ने तिनीसँग प्रारम्भमा धर्ममूर्ति भन्तेले कुरा गरेको भए पनि लामो समयसम्म हामीले तिनीसँग गुम्बा र त्यसक्षेत्रको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्यौ । विच-विचमा ट्रक-मोटरहरू आउंदा पूरै अनुहार चीवर (=लुगा) ले छोपेर एकछिन ट्रक अडिन हामी बाध्य बन्नु पर्यौ ।

बाटो त्यति गाहो-अप्यारो थिएन । कहीं-कतैको उकालो-ओरालो बाटो बाहेक प्रायः तेसै तेसौ बाटो थियो । त्यसमाथि समूहको हाँसखेल र रमाइलोले गर्दा थाकेको अनुभव त पटकै भएन । बाटोमा भेट्ने स्कूलका बालबालिकाहरूसँग रमाउनु, जिस्किनु अनि भएका चकलेट बाँडै जानु पनि यात्राको रमाइलो पक्ष रहयो । ती बच्चाहरूले टाढा-टाढा खेतको आली र गहुँबारीबाट पनि हातलाई झोलासहित हल्लाई-हल्लाई 'वाई वाई' गरि रहेका हामी देख्न सक्यौ ।

भिजन दूर्स एण्ड टाभल्सले नेपाली श्रद्धावानहरुको लागि थाइल्याण्ड, बर्मा, श्रीलंका तथा चीन

Through

जस्ता बौद्ध देशहरूको तीर्थ यात्राको व्यवस्था गर्दै आएको छ ।

भ्रमणमा जान इच्छुक श्रद्धावान महानुभावहरूले सम्पर्क गर्नुहोला ।

सम्पर्क : ज्ञानुराज शाक्य, प्रणय श्रेष्ठ

Vision TOURS & TRAVELS (P.) Ltd.
(A Quality Tour Operator in Nepal)

PO BOX: 10666 THAPATHALI, KATHMANDU, NEPAL

TEL: 244114, 258326, FAX: 977-1-244114/524588

Email: vision@wlink.com.np, Website: www.vstontours.com

- Inbound Tour & Outbound Tour
- Air Ticketing

- Cultural & Religious Tour
- Hotel Booking

लगभग एक घण्टाको पैदल यात्रापश्चात् हामी पहाड़को मध्यस्थमा अवस्थित स्यूचाटार गुम्बामा पुग्यौ । टाढैबाट झट्ट देखिने रमणीय गुम्बामा पहिलोपल्ट पुरेको हुँदा पनि मनमा मिठो जोश, जाँगर र उमंग छ्वच्छिकरहेको थियो । दक्षिणतिर मुख परेको मूल ढोकामा पुरेको कौसीमा देखिएकी एकजना आनीसँग सोधैँ- “भित्र आउनु हुन्छ ?”

विनम्र जवाफमा- “हुन्छ नि, भित्र आउनुस् ।” भनिन् ।

एक घण्टाको थकाईलाई हामीले गुम्बाको प्रांगणमा रहेको हरियो मोहक धाँसमा विछ्यायौ । केहि समयपछि, हामी त्यहाँबाट सिधै दक्षिणतिर जानेकममा पश्चिम फर्केको मूल गुम्बाको ढोका देख्यौ । ढोका बन्द थियो । त्यहाँबाट अलि उता जाँदा पश्चिमतिर एउटा शोभायमान चैत्य देखें । श्रद्धाले शीर भुक्यो ।

हामी सबै उतैतिर लाग्यौ । दुङ्गाको सिंडीबाटो केही बेर चढेपछि चैत्य परिसरमा थियौ ।

चैत्यको भव्यतालाई रसास्वादन गर्दै तीनपल्ट परिक्रमा गरें । चैत्यको पञ्चाडि पश्चिमपट्टि पहाडितिर बनाइएको एउटा भित्ता छ । त्यहाँ कृदिएको चित्रकला, बौद्ध आकृति र तिबेतियन अक्षरहरूको शोभा र स्तरीयता देखेर धर्ममूर्ति भन्ते त चिच्चाउदै थिए- यतिमात्रको लगानी गर्न पाए पनि सायद हाम्रो एउटा विहारनै पो बन्ने थियो कि !

चैत्यको शितलतामा सुस्ताइरहँदा नै त्यहाँका आनीहरूले हामीसँग बोल्न आए । हाम्रो आतिथ्यमा सबैलाई पिलाइयो । सुकृति छुत्ता भन्ते आनीले पैरे गुम्बाको बारेमा जानकारी दिई थिइन् भने म पनि आफूनो मनमा उब्जेको जिज्ञासालाई मेटाउदै थिए ।

- “अँ ! यो गुम्बाको नाम के हो नि हँ ?”
- “कर्म नेतेन त्वेसर छ्येखोलिङ्ग गुम्बा”
- “यो गुम्बाको निर्माण कहिले भएको होला ?”
- “लगभग १२ वर्ष अधि । ७८ वर्षबाट यहाँ बस्न थालिएको हो ।”
- “साँच्ची ! भन्नुस्, यहाँ लामा र आनीहरू कति छन् नि अहिले ?”
- “यहाँ लामाहरू बस्दैनन्, आनीहरू मात्र बस्थन् । अहिले यहाँ ८० जना जति आनीहरू छन् ।”
- “उनीहरूका गुरु को हुन नि ?”
- “यस गुम्बाकै गुरुचाहिं लामा शेरप धेल्चेन हुन् । अनि यहाँका आनीहरूलाई हेनै चाहिं पालैपालो हुन्छ । अहिले हेनै पालोचाही उनको (अगाडिको आनीलाई देखाएर) हो ।”

- “तपाईंको शुभ नाम के पर्यो नि ?”

उनीसंगै सोधैँ ।

- “मलाई छेता आनी भन्नुस् न !”

हामी कुराकानीमा व्यस्त थियौ । धर्ममूर्ति भन्ते भने चैत्यभित्रको बडेमानको माने धुमाउन तिर लागे । म पनि उतैतिर लम्के । आनीहरूका अनुसार त्यस ठूलो मानेलाई ‘थुर्चाङ’ भनिन्छ । तत्पश्चात् गुम्बाभित्र धुमाउन लाने भयो । त्यसको लागि पहिला भित्रको कुकुरहरूलाई खोरमा राख्ने, खम्बामा बाँध्ने काम भयो । अनि मात्र हाम्रो समूह गुम्बाभित्र लाग्यो । भित्र चारैतिर आवास-गृह थियो, जहाँ निश्चय पनि आनीहरू बस्ने, पढ्ने, सुन्ने कोठाहरू हुनुपर्छ । त्यसको बीचमा ठूलो गुम्बा शोभायमान थियो ।

गुम्बाको साँचो खोलियो । हामी भित्र लाग्यौ । अहो ! त्यहाँको भव्यता ! कहीं-कतै बाँकी नरहने किसिमले भित्तै भरि, सिलिङ्गैभरि विभिन्न चित्रकला कोरिएको रहेछ । ठीक अगाडि विशाल बुद्धमूर्ति छ । त्यसको दाया-बाया पनि अनेक भव्यता र स-साना अनगिन्त बुद्धमूर्ति तथा अन्य मूर्तिहरू छरिपष्ट देखिन्छ । त्यसको अगाडि दुवैतिर लामो बसेर पूजा गर्न सक्ने आसनहरू विछ्याएका छन् । भुइभरि चिल्ला दुङ्गाले छापिएको छ ।

हामी त्यहाँ धेरैबेर टोलायौ, धेरै कुराको अबलोकन गर्यौ । गुम्बा परिसरलाई पर्खाल तथा भवनले धेरिएको र भित्र प्रशास्त कुकुरहरू थिए । जो-कोहीले सहजै अनुमान गर्न सक्छ, त्यहाँको सुरक्षामा कुकुरहरूको भूमिका महत्वपूर्ण छ ।

गुम्बाका धेरै दर्शनीय स्थलहरू धुमाएर, त्यहाँका आनीहरूसँग पनि चिनापर्चि गराएर उनीहरूले हामीलाई प्रमुख ढोकासम्मै पुरायाउन आए । अफ भन्दै थिए- पछि आउनु हुँदा पहिल्यै सूचना दिएर आउनुस् न, है ! हामी खाना पनि बनाएर राख्न्हौं नि ! गुम्बा-क्षेत्रबाट बाहिरिंदा पनि उनीहरूले एकै स्वरमा भनिरहेका थिए- फेरि फेरि आउनुस् न है !

नमरी बाँचे कालले साँचे फेरि त्यस गुम्बामा आउने दृढता प्रायः हामी सबैले मनमा संगाल्यौ । उनीहरूको आतिथ्यमा भाववित्तवल हुँदै हात हल्लाएर ‘बाई बाई’ गर्दै हाम्रो समूह ओरालो लाग्न थाले । अब हाम्रो समूहगत उद्देश्य एउटै बाँकी रह्यो- त्यहाँबाट कलंकी पुग्नु र आ-आफूनो निवास स्थलमा फर्कनु ।

(२०५९ चैत्र ६ गते बिहीवार)

उसको खोजीमा भौतारिदै

- भिक्षु सुजनकीर्ति,
बैंकक

आजका वैज्ञानिकहरूले उस्लाई बाँया छातीमा मुट्ठी जत्रो भनेता पनि म सन्देहमा परें कि ऊ साँच्चै कहाँ बस्छ होला, किनकि यस्को आँखा उघारी हेच्छ त सबैतर उस्लाई नै पाउँछु। उस्लाई नै देख्दछु। ऊ त जहाँ तहिं प्रकाश फैन फैलिरहेको छ। यहाँ ... त्यहाँ ... जहाँ मैले नदेख्न, तर ऊ पुगेको हुन्छ। मलाई छोडी कहिले काहीं विजुलीको धार भन्दा छिटो जाने ऊ रहेछ। म उसलाई जान चाहन्छु। सिकाउन चाहन्छु तर केही गर्न सकिरहेको थिएन।

यसैकममा एकदिन मित्रहरूसँगको कुशल वार्तालाप पश्चात् उसको खोजी गर्ने मार्गलाई पाएँ- त्यो हो ध्यान-भावना। ध्यान भावना एउटै मात्र बाटो हो जस्को प्रयोगले उस्लाई भेड्हाउन सकिन्छ, बुझन सकिन्छ। ध्यान भावना गर्नु नै उस्को बारेमा जान लिनु हो। साथीहरूको सल्लाह अनुरूप गत २००१ अप्रिलमा विपश्यना ध्यान केन्द्रमा उसको खोजी गर्न गएँ।

त्यहाँको वातावरण कस्तो शान्तको थियो। त्यो ध्यानकेन्द्रलाई दुई भागमा महिला र पुरुष गरी विभाजन गरिएको थियो। बीचमा फूलले भरिएको राम्रो बगैंचा थियो। कुटी एक जनालाई मात्र ठिक्क हुने गरी बनाइएको थियो। ताल्चा विनाको कोठा देख्ने वित्तिकै अचम्म भए। कोठा भित्र एउटा खाट, टेबल र ओच्चयाउने सहित सबैजना मौन बस्थे। सधै चक्कके बोलिरहने बानी तर त्यहाँ पुग्ने वित्तिकै न बोल्नु हुन्छ, न त इशारा नै गर्नु हुन्छ। म त भन् छटपटिन थाले। उस्लाई खोजन किन यहाँ आएको हुला? उस्लाई खोजेर के पो पाइने हो? आदि नानाथरीका कुराहरूमा गुन्जायमान थिए। म उस्को खोजीमा छटपटिन लागें र छटपटी रहें। त्यहाँ पुग्दा देखी एउटै मात्र कार्य छ त्यो हो श्वासप्रश्वासलाई ख्याल राख्नु र त्यो प्रक्रियालाई राम्ररी बुझिलिनु हो। म त भन् दोधारमा परेको थिएँ। किनकि उस्को खोजी गर्न आएको उल्टो अर्को काम पो दिन्छ। म मा हरपल खुल्दुलीले ठाउँ नै छोडेन, काउकुटी मच्च्यैनै रहयो, म उस्को खोजीमा आएको थिएँ। त्यस्को कुनै निसान नै पाउन सकिरहेको थिइन। मौन अवस्थाको त्यो वातावरणमा १०० जनाको समाज भएपनि मानव स्वर यस्तो सुनसान ठाउँ देखी उराठ र अचम्मि

थिएँ भने त्यहाँबाट तुरन्तै फर्कन मन लागेको थियो मलाई। तर उस्लाई भेटन सकिरहेको थिइन। त्यो सुनसान ठाउँमा (मौन) कहिले काहीं बीचमा आँखा उघारी चियाएर हेनें गरें। सबैजना शान्त स्वभावमा मस्तले आँखा चिम्ल बसेको पाउँछु। म त भन्-भन् आफूमै पागल फै हुन लागें। तर उस्लाई पाउने चिन्ने बाटोलाई नै देख्न सकिरहेको थिइन। त्यही दिन गुरूले भित्र बाहिर गर्दैरहेको श्वासप्रश्वासलाई चिन्ने कोशिस गरें। ऊ म भित्र नै बसेको छ भनी भन्नुभयो। म त अचम्मित भएँ। अनि विस्तारै आफ्नो हात लगी उसलाई सोधें। तिमी यहाँ बस्थै कि? तर उस्ले केही जवाफ दिएन। म मा भन् काउकुटी लाग्न थाल्यो। गुरूले परीक्षामात्र लिने गरेको होला! आदि कुराहरू खेल थाल्यो। मैले उसलाई भेड्हाउन सकिन। मलाई लाग्यो- ऊ मेरो प्रश्नको उत्तर दिन चाहन्न किनकि उस्को इच्छाको विपरि त यस्तो मौन समाजमा म बस्न आएँ। त्यसैले ऊ भन्-भन् आगोले पोलेको फै अवस्थामा दन्कन थालेको थियो। त्यसैकममा म पनि उस्लाई नभेटाए सम्म यहाँबाट नफर्किने भनी उस्को निरन्तर खोजीमा अगाडि बढौदै गएँ।

उस्को केही अंशलाई मैले भेड्हाउन सकेको थिएँ। त्यसपछि उस्लाई मनाउनको लागि म उसंगै बस्ने कोशिस गरें। ऊ म देखि टाढिन खोज्यो तर मेरो रेखदेखले ऊ ममा भुल्यो र त्यहाँ रहुब्जेल ऊ म देखि टाढा हुन चाहेन। म पनि उसंगै बस्न पाएकोमा खुशी थिएँ भने ऊ पनि मसंगै रहन मन परायो। मैले उस्को सम्पूर्ण चाल-चलन (= इरियापथ) लाई बुझ्ने कोशिस गरें। उसको त्यो चञ्चलपनलाई बुझन धैरे गाहो रहेछ। ऊ त एकदमै गुप्तरूपमा बसेको थियो भने खुल्लापनमा म थिएँ। उस्को त्यो अवस्था देखी अचम्म भएँ। उसको स्पर्शमा म मग्न भएँ। आफूलाई मन नपर्ने देखेमा रिसाउने, मनपर्नेसंग बस्न पाए रमाउने सानो तर महाशक्तिमान् पो रहेछ ऊ। आफूले जस्तो खोज्यो त्यसै चाहिने, असाध्यै कोधी, असाध्यै दयालु, नम्र थियो। कहिले काहिं अकासँग नमिल्ने, कहिले काहिं भित्र, बाहिरी र मझममा रमाउने, मायाप्रीतिले भरिपूर्ण ऊ रहेछ। ऊ रहेछ। ऊ त रहेछ। म उसमा नै लटठ थिएँ। मैले शंकास्पद रूपमा उस्लाई सोधें।

“तिमी त साहै चञ्चल रहेछौ नि हो ? तर उस्ले
जवाफमा भने-

“म चञ्चल छुइन, बरु तिमी पो चञ्चल छौ ।”
त्यसपछि म अलमल्लमा परें । ऊ र ममा को
बढी चञ्चल रहेछ ? कस्ले बढी हेरफेर गर्दा रहेछ ?
छुटचाउनै सकिनं । लचकदार मायालु उस्को त्यो वानीलाई
मैले भुल्नै सकिनं । म उस्को त्यो वानीमा मग्न थिएं ।
ध्यानपूर्वक नियमित रूपमा उस्का ती चञ्चल वानीलाई
हेर्ने कोशिस गरिरहे । मैले यसरी उस्को खोजिमा गरेको
प्रयासलाई बुझ्दू र मेरो बाटो छेकी उस्को खोजी गर्न नै
दिदैन । ऊ मलाई भन्दू-

“धेरै भयो खोज्ने नगर ... जति ऊ मेरो अवरोध
भई दिन्दू, म भन् त्यति नै उस्लाई हेर्ने धेरै हतोत्साही भएं
.... म ऊ विना रहन नै सकिनं । म सधै उस्को वाद
विवादमा हार्ने गर्दू ।

म उसँगको वादविवादमा थाकें । र भुकेर उस्लाई
हेरिरहें । मेरो निन्याउरो मुख हेरी ऊ हरपल मलाई
सम्भाउँदू कि “कम बोल्ने गर” साँच्चै भन्ने हो भने म
होइन ऊ नै बढी बोल्ने गर्दू । तर किन किन मलाई नै ऊ

बढी बोल्दू भनी भन्ने गर्दू । म उस्का ती कियाहरूलाई
समात्ने बाटोको उचित पर्खाइमा बसें ।

“ऊ मुस्कुराउँदू मेरै मुस्कुराहटले
“ऊ त मेरै बोलीमा बोल्ने रहेछ “म बोल्दिन यदि
तिमी बोलेनौ भने” ऊ भन्दू ।

“ऊ ममा शंका गर्दैन यदि ममा ऊ प्रति शंका छैन भने ।

यसरी निरन्तर उसको खोजीको प्रयास पश्चात
ऊ र म त एकै भएको भान हुन थाल्यो । यहाँ पुगेर अब
म अकों शंकामा परें कि पहिलेको म र अहिले ममा, ऊ
र ममा के फरक भयो ? ऊ को हो ? म को हुँ ? यो विचित्र
संसारमा ममा यो प्रश्नले ठाउँ नै छोडेन । तर ऊ मलाई
भन्दू यो सन्देह (= प्रश्न) लाई शंकामा नै राख्यौ ।

म ऊ त एकै ठाउँमा पो रहेछु । म आफैमा
भुलेको थिएं कि एक्लो छु, साँच्चैको कुरा त म भित्र ऊ
पनि विभिन्न आकार-प्रकार व्यवहारले बसेको रहेछ । ऊ
त म नै रहेछ ।

चित्त दन्त सुखावहं । चित्तलाई दमन गर्दा,
नियन्त्रणमा राख्दा नै सुखानुभूति हुँदो रहेछ । सुख सुख...

विशेष इनाप

तथागतयागु
चिरस्मरणीय
कृतज्ञस्थानयागु
भावना ज्वना पिदंगु चिनाखाँ
मुना सफू छगू छगू न्याना
रवहालि याना दिइत इनाप ।

सफू दइनु थाय :-

नातिवज्ज, सफू धुकु, असं ।
हिमालयन बुक सेन्टर, बागबजार, यें ।
ज्ञान बुक हाउस, महापा:, यल ।
थोकया नितिं- बुद्धरत्न (क),
फोन:- ५५२५१५१

छैनराग जस्तो आगो छैन द्वेषसमान अपराध
छैन पञ्चस्कन्ध जस्तो दुःख छैन शान्ति समान सुख ॥

With Best Compliments
Pasupati Trading Co.
F.D. 46 Pitampura,
New Delhi

- दीना तुलाधर

'परियाति सद्वरग कोविद'

यो कथा गौतम बुद्ध भन्दा पहिलेको काश्यप बुद्धको पालाको हो । काश्यप बुद्धको जीवन कालमा एउटा गाउँको विहारमा एउटा भिक्षु बस्दथ्यो । उक्त भिक्षु माथि ठूलो श्रद्धा राखेर चाहिने जति पुरुयाउने एउटा उपासक दाता पनि थियो ।

एक दिन एउटा अरहत भईसकेका भिक्षु चारिका गर्दै त्यही गाउँमा आई पुगेको बेला उक्त दाता उपासकले नै भेटेछ । त्यस दाता उक्त आगन्तुक भिक्षुको तेजले अति प्रभावित भएर आफ्नो घरमा लगेर भोजन गराए । त्यसपछि त्यही विहारमा बस्न आग्रह गरेर विहारको बाटो देखाएर पठाइदिए ।

अरहत भिक्षु विहारमा पुग्यो । विहारवासी भिक्षुले कुशल वार्ता गरे । विहारवासी भिक्षुले आगन्तुक भिक्षुसँग सोध्यो- "आजको भोजन खानु भयो ?" आगन्तुक भिक्षुले जवाफ दियो- "तपाईंकै दाताको घरमा भोजन गरेर आएँ ।"

विहारवासी भिक्षुले आगन्तुक भिक्षुलाई एउटा कोठा दियो । त्यस अरहत आगन्तुक भिक्षु कोठामा गएर ध्यान गरेर दिउँसोको समय बितायो । साँझतिर गृहस्थ दाताहरू पूजादि सामानहरू ल्याएर विहारमा आए । विहार वासी भिक्षुसँग सोधे- "भन्ते यहाँ एउटा अतिथि भिक्षु आउनु भएको छ । अहिले उहाँ कहाँ हुनुहुन्छ ?" विहारवासी भिक्षुले भन्यो- "हो आएको छ । फलानो कोठामा बसेको छ ।"

ती दाताहरू आगन्तुक भिक्षु भएको कोठामा गए । त्यहाँ भिक्षुको तर्फबाट धर्म कथा सुनेर खुशी भए । तिनीहरूले भिक्षुको मान सम्मान पनि गरे । भोलिपल्टको लागि दुवै भिक्षुलाई भोजनको निमन्त्रण पनि गरे ।

त्यसदिन आफुना दाता उपासकहरूको चाल-चलन देखेर विहारवासी भिक्षुको मनमा यस्तो लाग्यो- "आजै आगन्तुक भिक्षुलाई भेटेपछि यिनीहरूको बानि व्यहोरामा फरक आइसक्यो । यदि यस अतिथि भिक्षु यही विहारमा बस्न लायो भने दाताहरूले मलाई वास्तै गर्ने छैनन् । जसरी भएपनि यसलाई यहाँबाट भगाउने उपाय गर्नु पर्यो ।

त्यस राती सुन्ने बेलामा नियमानुसार आगन्तुक भिक्षु आएर विहारवासी भिक्षुलाई बन्दना गर्न आयो । विहारवासी भिक्षु रिसाएको जस्तै मुख फुलाएर बर्सी राख्यो । एक शब्द पनि बोलेन । आगन्तुक भिक्षुले उसको मनको कुरा बुझी चुप लगेर आफ्नो कोठातिर फक्क्यो । रातभरि ध्यान गरेर रात कटायो ।

विहानतिर भोजनको निम्नि जाने बेलामा विहार वासी भिक्षुले आगन्तुक भिक्षु सुतेको कोठाको बाहिर ढोकामा सानो स्वरले नडले ट्वाक ट्वाक गर्यो । फेरि घण्टा भएको ठाउँमा गएर सानो स्वरले नसुन्ने गरी घण्टा बजायो । त्यति गरेर आफू एकजना मात्र भोजनको निम्नि दाताको कोठामा गयो । दाताहरूले आगन्तुक भिक्षुलाई स्पौ नदेखेर सोधे- "भन्ते !

*May All Being Be Happy and Well
Happy New Year 2060 B.S.*

World Distribution Nepal Pvt. Ltd.

P.O. Box : 11291, Siddhi Bhawan, Kathmandu, Nepal

Tel : 4243706, 4246234, 4255088, 4263600, Fax : 977-1-4243726,

E-mail: bishwa@ccnep.com.np

आगन्तुक भिक्षु खोई त ? कहाँ जानु भयो ?" भिक्षुले जवाफ दियो- "हे उपासक ! त्यो भिक्षु अहिलेसम्म उठेर आएको छैन । त्यसलाई उठाउन मैले कति ढोकामा द्वाड द्वाड आवाज दिएँ । तैपनि उठेन । त्यसपछि बेस्करी घट्टा बजाएर आवाज दिएँ । अझै उठेन । हिजो तपाईंकहाँ स्वादिष्ट भोजन खाएर अहिलेसम्म पचेत होला । त्यसैले यति बेलासम्म मस्तले सुति राखेका छन् । तपाईं पनि प्रसन्न हुन पाएपछि त्यस्ता भिक्षुलाई देखेर पनि प्रसन्न भएर श्रद्धा व्यक्त गर्नु हुन्छ ।" यसरी त्यस भिक्षुले आगन्तुक भिक्षुको बारेमा भए-नभएको कुरो भनेर भूटो आरोप लगायो ।

यता विहारमा आगन्तुक भिक्षुले विहारवासी भिक्षुको मनसाय बुझेर त्यहाँबाट हिँड्यो । भिक्षाटनको लागि अन्तै गयो ।

दाताले विहारवासी भिक्षुलाई भोजन गराई सकेपछि आगन्तु भिक्षुको लागि पात्रभरि खीर भोजन राखेर भन्यो- "भन्ते ! यो खीर आगन्तुक भिक्षुको लागि दिनुहोस् ।" त्यस भिक्षुले अस्त्रीकार गर्न अप्तेरो भएकोले मन नलागी-नलागी खीर पात्र लिएर विहार तिर फक्यो ।

बाटोमा हिँडै उसले मनमा यस्तो सोच्यो- "यदि त्यो भिक्षुले यो स्वादिष्ट खीर भोजन खान पायो भने पल्केर विहारबाट निकालै गाहो हुन्छ । कसैलाई दिउँ भने अरुले थाहा पाउँछ । पानीमा पोखाइदिउँ भने पानीमा चिल्लो उत्रेर सबै देखिने छ । बाटोमा फ्रॉकि दिउँ भने कुकुरहरू, कागहरू जम्मा हुन आउने छ । जसरी भएपनि यो लुकाउन गाहो हुने भयो । यसरी सोचेर हिँडै गर्दा उसले एक ठाउँमा खेतमा आगो बालिराखेको देख्यो । भिक्षुले त्यही

गएर आगोमा खीर जम्मै पोखायो । आगोले छोप्यो । पात्र धोएर विहारमा फक्यो ।

विहारमा आगन्तुक भिक्षुको कोठाबाट ऊ त्यहाँबाट हिँडिसकेको थाहा पायो । पक्कै पनि आफ्नो व्यवहारले आगन्तुक भिक्षु त्यहाँबाट छोडेर गयो भन्ने बुझ्यो । त्यसपछि आफ्नो दुष्कर्म देखी आफै पछुतायो । केही समयपछि मरेर नरकमा जन्म भयो ।

यसरी अरहत भिक्षु माथि गरेको भूटो दोषारोपनको कारण उसले लाखौ वर्षसम्म नर्क भोग गर्नुपर्यो । त्यसपछि पाँचशय वर्षसम्म यक्ष भएर जन्म्यो । कुनै जन्ममा पनि त्यसले पेटभरि खान पाएन । त्यस बीचमा एक जन्ममा मात्र पेटभरि मलमूत्र खान पाएको थियो । त्यहाँबाट पाँचशय जन्मसम्म कुकुर भएर जन्म्यो । त्यस बीचमा एकचोटि मात्र पेटभरि अरुले बान्ता गरेको खान पाएको थियो । कुकुर जन्मबाट मुक्त भएर काशि देशको एउटा गाउँमा एउटा दरिद्र कुलमा मान्छे भएर जन्म्यो । त्यसको नाम मित विन्दक राखियो । त्यस मनुष्य योनीको जन्मभरि पनि त्यसले एक छाक पनि पेटभरि खान पाएन । यति मात्र होइन त्यो जहाँ जुन गाउँ, देश, प्रदेशमा वस्यो त्यहाँ अलछिन लाग्यो । त्यस ठाउँका वासिन्दाहरू समेत दरिद्र समेत भएर जान्य्यो । अनि उही अमागी अलछिनको कारणले हामी माथि दशा लाग्यो भनीकन जहाँबाट पनि त्यसलाई निकालिन्थ्यो ।

काश्यप बुद्धको पालामा भिक्षु भएर जीवन विताएको पुण्यले बल्ल मित विन्दकको भेट बोधिसत्त्वसँग भयो । त्यहाँबाट ऊ सही बाटोमा लाग्यो ।

* * *

Ajay Overseas (Pvt.) Ltd. (Importer & Exporter)

Head Office : Ward No. 16, Vanasthali, Branch Office : Ward No. 24, Wotu Tole

Head Office : Ward No. 16, Vanasthali, Branch Office : Ward No. 24, Wotu Tole

अनाथपिण्डिक सामाजिक सेवा पुरस्कार

बौद्ध साहित्यमा अनाथपिण्डिकलाई महाउपासकको रूपमा चर्चा गरिएको छ । उनी श्रावस्ती नगरका महाजन (श्रेष्ठी) हुन् । उनको पिताको नाम सुमन हो । आमाको नाम बौद्ध साहित्यमा उल्लेख गरिएको पाइँदैन । उनको पत्नीको नाम पुण्यलक्षणा हो । उनको काल भन्ने एक छोरा र महासुभद्रा, चुलसुभद्रा र सुमना भन्ने तीन छोरीहरू थिए । अनाथपिण्डिकको भगवान् बुद्धसँग प्रथम साक्षात्कार राजगृहमा भयो । त्यस समय भगवान् बुद्धत्व प्राप्तिको पहिलो वर्ष राजगृहमै बस्नु भएको थियो । अनाथपिण्डिकले राजगृहको नगरसेठ सालो घरमा जाँदा पहिले जस्तो मान सम्मान पाएनन् । उनलाई बडो आश्चर्य लाग्यो । राजगृहको जागर सेठले भोलिका लागि भगवान् बुद्धलाई भिक्षुसंघ सहित भोजनका लागि आमन्त्रण गरेका थिए । अनाथपिण्डिक बुद्धको नाम सुनेर रोमान्त्वित भए । उनले जिज्ञासा राखे “के यतिखेर बुद्धको दर्शनका लागि जान सकिन्छ ?” भगवान्‌लाई भेटन जाने समय यो होइन भने पछि उनी रोकिए । रातभर उनी बुद्धलाई स्मरण गरिर है । भोलिपल्ट एका विहानै उठेर बुद्धलाई भेटन प्रस्थान गरे । भगवान् तथागत चंकमण गरिरहनु भएको थियो । अनाथपिण्डिकलाई देख्ने वित्तिकै “आऊ सुदक्त” भनी बोलाए । उनले भगवान्‌लाई वन्दना गरे भगवान्‌ले उनलाई उपदेश दिए । उनी श्रोतापन्न भए । उनले भोलिपल्ट भोजनका लागि भगवान् सहित भिक्षु संघलाई आमन्त्रण गरे । उनले आफ्नो खर्चमा भोजनको व्यवस्था गरे । यहाँसम्म कि उनले आफै भोजन पस्कने कार्य गरे । भोजन गराइसकेपछि उनले भगवान् सहित भिक्षु संघलाई “अधिवासेतु मे भन्ते भगवा सावित्यं वस्सावासं सद्दि भिक्षु संधेनाति” अर्थात भिक्षुसंघ सहित भगवान् श्रावस्तीमा वर्षावास विताउन पालुहोस् भनेर प्रार्थना गरे । भगवान्‌ले निमन्त्रण स्वीकारनु भयो ।

राजगृहबाट श्रावस्ती फक्केपछि भगवान्‌को लागि उपयुक्त ठाउँको खोजी गर्न लागे । उनलाई राजकुमार जेतको बगैचा उपयुक्त लाग्यो । उनले राजकुमार जेतसँग १८

बगैचा प्रदान गर्नका लागि अनुरोध गरे । राजकुमारले एक छुट्टेखि अर्को छुउसम्म असर्फी बिछ्याए पनि बेच्दिन भने । यो कुरा न्यायाधिश कहाँ पुगेपछि राजकुमारले मोल गरेका हुन् भन्ने निर्णय दिए । अनाथपिण्डिकले अठार करोड असर्फी ल्याएर जमीनमा बिछ्याए । तर पनि अलिकति ठाउँ बाँकी रह्यो । त्यसका लागि असर्फी लिन पठाउने बेलामा राजकुमार जेतले रोके । यो ठाउँ मेरो दान हुनेछ भने । अनाथपिण्डिकले १८ करोड खर्चगरी त्यहाँ विविध निर्माण कार्य गराए । अन्ततः जेतवन विहारको निर्माण कार्य सम्पन्न भयो । राजकुमार जेतले त्यो सानो ठाउँमा विभिन्न भवन निर्माण गरिदिए । मिक्सुसंघ सहित भगवान् जेतवन विहार मा वर्षावासका लागि आउनु हुंदा उनले १८ करोड खर्च गरे । यसरी उनले ५४ करोड खर्च गरे । बुद्ध धर्मको इतिहासमा जेतवन विहार अर्थात जेतवनारामको अत्यन्त महत्वपूर्ण स्थान छ । बुद्धत्व प्राप्ति पछि एकाइसौ वर्षदेखि चवालिसौ वर्षसम्म लगातार श्रावस्तीमा बुद्धले आफूनो वर्षावास गर्नुभएको थियो ।

अनाथपिण्डिको निम्न रूपले दान हुने गर्दथ्यो । प्रत्येक दिन ५०० सलाक भोजन दिइन्थ्यो । ५०० पाक्षिक सलाक भोजन दिइन्थ्यो । ५०० सलाक जाउलो (यागु) दिइन्थ्यो । ५०० पाक्षिक जाउलो दिइन्थ्यो । ५०० नित्य भोजन प्रदान गरिन्थ्यो । ५०० आगन्तुक भोजन दिइन्थ्यो । ५०० गमिक भोजन दिइन्थ्यो । (गमिक भोजन भनेको यात्रामा जान लागेकोलाई दिने भोजन हो ।) ५०० गिलान भोजन दिइन्थ्यो । (विसन्चो भएकालाई दिइने भोजन गिलान भोजन हो ।) ५०० गिलानुपदाक भोजन दिइन्थ्यो । (रोगीको सेवा ठहल गर्नेलाई दिइने भोजन गिलान भोजन हो) ५०० आसनहरू सधै बिछ्याइ राखेको हुन्थ्यो ।

अनाथपिण्डिक सिकिस्त भए र उनको देहावसान भयो । उनले बुद्ध शासनका लागि गरेको कार्य सदा स्मरणीय रहेको छ । दानवीर अनाथपिण्डिकका यी कृयाकलापवाट उनी शीर्ष स्थानमा आसीन छन् र सदा हाम्रो प्रेरणाको अग्रज श्रोत हुन् । तसर्थ उनको नामबाट

पुरस्कारको नामाकरण गर्नु उपयुक्त देखिन्छ ।

गत वर्ष धेरै धर्मबन्धुहरूसँग २५४६ औं बुद्ध पूर्णिमा कसरी मनाउने हो ? भन्ने सन्दर्भमा अनौपचारिक छलफल भयो । फलस्वरूप रूपन्देही जिल्लाका बढी भन्दा बढी धर्मबन्धुहरूलाई आमन्त्रण गरी २५४६ औं बुद्ध पूर्णिमा मनाउनका लागी छलफल विचार विमर्श गरी अन्ततः ५ दिवसीय कार्यक्रमका साथ भव्यरूपले मनाउने निर्णय गरि यो । रूपन्देही जिल्ला स्तरीय २५४६ औं बुद्ध पूर्णिमा मनाउन चन्दा संकलन गर्ने पनि निर्णय भयो । यो समितिलाई स्थायित्व प्रदान गर्ने र एउटा संस्थाको हैसियतमा विधिवत रूपमा दर्तागरी वैधानिकता दिनु पर्छ भन्ने लागेको छ । यसले रूपन्देही जिल्लामा छारिएर रहेका बौद्ध संस्थाहरू बीच एक सहजकर्ता र समन्वयकर्ताको भूमिका निवांह गर्दै बौद्ध छात्रवृत्ति, विशाखा सामाजिक सेवा पुरस्कार र अनाथपिण्डक सामाजिक सेवा पुरस्कारको व्यवस्था गर्नु समय सापेक्ष देखिन्छ । कुनै पनि संघ संस्थाको सञ्चालन त्यसको आर्थिक अवस्थामा निर्भर हुन्छ । तसर्थ माथि उल्लेख गरिएका विषयमा व्यवस्था गर्न सम्पूर्ण धर्मबन्धुहरूको सहयोगको नितान्त खाचो पर्दछ । हामी सबै संगठित भएर कार्य गर्ने हो भने कठिनाई पर्ला तर असम्भव छैन । हामीले निम्नानुसार व्यवस्था गर्नु भन्ने अनुरोध गर्दछौ ।

१. बु.ज.स समिति रूपन्देही अक्षय कोष रु.	३ लाख
२. बौद्ध छात्रवृत्ति अक्षय कोष रु.	३ लाख
३. विशाखा सामाजिक सेवा पुरस्कार रु	२ लाख
४ अनाथपिण्डक सामाजिक सेवा पुरस्कार रु	२ लाख
जम्मा रु.	१० लाख

उपरोक्त कार्य व्यवस्थापन र संचालनको लागि विधान, नियमावलीको आवश्यकता पर्दछ नै । बुद्ध जयन्ती समारोह समिति विधिवत रूपमा स्थापना भए पछि यसैमा यी सबको व्यवस्था गर्न सकिन्छ । तसर्थ हाललाई रु. १००००- प्रदान गरेका सबैलाई संस्थापक सदस्य मान्ने र वर्तमान समितिलाई कायम राखी एउटा निश्चित समय राखेर विधान मस्यौदाका साथै अर्थ संकलन कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्दछ । लक्षित रकम उठाउन नसके ता पनि न्यूनतम प्रत्येकका लागि रु. एक-एक लाख संकलन गरी कार्यलाई अगाडि बढाउनु पर्दछ ।

यो हाम्रो लागि ठूलै कार्य हो । यो कार्यलाई सफल गराउन सकेमा यसले रूपन्देही जिल्लाको गतिविधिलाई नै धेरै टेवा दिने छ भन्ने कुरामा कसैको दुईमत हुने छैन होला । तसर्थ सम्पर्क बौद्ध धर्मावलम्बीहरू संगठित होआै, एकजुट होआै । यो अभिष्ट प्राप्त गर्नका लागि हर तरहले सहयोग गर्ने र सहयोग जुटाऊ ।

Tibet Cottage (Pvt) Ltd.

P.O. Box : 1-49 Chha, Jyatha, Thamel,
Kathmandu, Nepal
Tel : 4226577, 4252867 Max : 977-1-4240165
E-mail : tcottage@mos.com.np
<http://www.tibetcottage.com>

Tibet Cottage is known for excellence and caters to its patrons' wish for cleanliness, help fulness and warm hospitality. Because we are family-owned guest house, stay with us and make it a temporary home of their own.

भींग धर्ते छु खः ?

भींग धर्म छु धाइबले मस्यूम्ल छम्ह जि नं जुयाच्वंगु खः। न्हापा मचाबले जिं खनाच्वनागु खः, जिमिगु परिवारे दक्वं धर्म दथाना च्वंगु। तःधं एकादशीया व्रत च्वना पशुपती महादया थाय् वनिगु, गुँला बले पुऱ्ही पारू पन्द्याँचहे खुनु सुथ न्हापां दना स्वयंभूई वनिगु, भिंद्य, गणेश, माँकांद्य दक्वं पुज्याना जुइगु, मोहनी बले दुर्गा भवानी पुज्याना बलि बींगु, माघ बले नं स्वस्थानीया वाखं ककिगु, मफैबले फू फाः याय्त गुरुजु याथाय् ब्वाकीगु-थ्व फुकं जि खना च्वनागु खः।

फिनिद ति दुबले जिके छु धर्मया चेतना दयावल। अबले महाभारत, रामायण, गीता स्वयंगु दयावल, कृष्ण चरिच धैगु सफू छगु ला जि मचा बले निसे हे छें दुगु खः। डा. इन्द्रमान वैद्यजु नेपाल भाषां अनुवाद याना तःगु 'धर्मपद' धैगु उबले प्रकाशित जुगु खः। जिमि बौया रामायण व्वनेगु तस्सकं यः। जुद्ध सम्शेरया पाले छम्ह नेपाले वःम्ह साधु मौनी बाबा धाःम्हेसियां प्रेरणा विया: तुलसी दासयागु रामायणयात नेपाल भाषां अनुवाद याना छ्यापे याके व्यूगु जुयाच्वन व कर्मचारी तय्त सिति हे इना व्यूगु जुयाच्वन। जिमि बौनं नं छगू सफू कया हल। थःगु ज्या सिध्यका छें लिहाँ वय् धुंका बेला बखतय् थः आरामं च्वना जित: रामायण व्वके बींगु आ तकं लुमनि। थ्व फुकं जिगु निति अजू चाइपुगु खँ जुयाच्वन।

अले छन्हु ला जिगु आश्चर्यया सीमा हे मन्त। जि साहस पिकया छन्हु जिमि बौयाके न्यं हे न्यना- "वा ! भींग थःगु हे धर्म छु खः ?" जित: हक्का: जिमि बौनं धाल- "धत, लाटा ! उलि नं मस्यूला छुं, भी सीबले, बुइबले अले शाद्व याय् बले, बिहा बले, अथेहे ज्याखैं जुइबले गुरुजुपि छें वया: याइगु मखैं ला छुं ? भी पिं बौद्ध का !" जिमि बौ नं थुलि छु धाल, जि ला झसंग हे वन। अहो ! थुलिहे मसिया च्वंगुका जिं ला ! मन मनं जिं थःत हे न्यसः थना- "अयसा बौद्ध तय्गु धर्म धैगु छु गथे खःले ? जिमि थाय् छें छु जुयाच्वन वहे बुद्ध धर्म खःला ?"

थुकिया लिसः जित: न्हय्दं च्यादं लिपतिनि दत।

जिथाय् छें अबले बुद्धधर्म माने यायगु धैगु हे स्वयंभूई भगवान् 'ध' याथाय् पूजायाना व्यारा लो सुकः वनेगु जुयाच्वंगु खः। उबले मचाबले जिमि ततापि थथे धका हाला जींगु जित: लुमनि।

- डा. गणेश ब. माली

"हलुवाई पसले प्यार मरि दु, स्वयंभूई भगवान् दु। य भगवान ! छेत जि नं प्यारामरि छ्याय, जित: वरदान व्यू।"

अबले जि न्हि न्हि सुथ न्हापा स्वास्थ्यया निति व धर्मया निति न धका: स्वयंभूई चाह्यू वनेगु याना च्वनागु, जि नापं चा: ट्यू वैम्ह पासा छम्ह नं दुगु खः। स्वयंभू चाह्यू वने बले बुद्धया वारे नं खँ जींगु। छन्हु वं खँयाखैय् धाल- "अय, जिथाय् छें हिन्दी भाषां च्वयातःगु बुद्धयावारे सफू छगू दु, छें स्वयला ?" जिं ज्यू धया। सफू कया स्वया। सफूया नां खः 'बुद्ध जीवनी', बर्माया छम्ह मिक्षु च्वःगु, हिन्दी अनुवाद याना तःगु।

सफू व्वना जिके दुने धर्मया मिखा चाथै जुयावल ! अहो ! बुद्धधर्म धैगु ला तस्सकं हे वाँ लाःगु खनी धका मत्तीवल। अले जि थाय् छु छु जुया च्वन व दक्वं बुद्ध धर्म कथं मखु धका न सिया वल। जिगु मने थथे विचार वल- थःगु धर्म नं बुद्ध धर्म हे खःसा बुद्ध धर्मयात हे फछिं फक्व अध्ययन छाको छ्याय् याना मस्वयगु ?

अमृतानन्द भन्ते नेपाल भाषां अनुवाद याना तःगु धर्मपद धैगु सफू, राहुल साँकृत्यायनजु च्वयातःगु 'बुद्ध च्याँ' धैगु सफू, राहुलजु हे हिन्दी अनुवाद याना तःगु त्रिपिटकया 'दीघ निकाय' व "मजिक्म निकाय" धैगु सफू स्वया। अन लिपा मेमेगु ल्हाते लाःगु बुद्ध धर्मया सफूत नं स्वया। लिपा मिक्षु अमृतानन्द महास्थविर, सुदर्शन महास्थविर पिं पाखे नं बुद्धधर्मया वारे छुं अपो खँ सिया वल।

थ लेखे जि थू कथं बुद्ध धर्मया सार खँ छकू कनाच्वना।

बुद्ध नेपाले जन्म जूम्ह, भी थे जाःम्ह हे छम्ह मनू
खः, राजकुले जन्म जुयानं मनू तयत् जुयाच्चंगु दुःखं तस्सकं
चिन्तित जुया थ्व जन्म जरा व्याधि मृत्यु व मानव समाजे
वयाच्चंगु विकृतित खना, गथेकि राग द्वेष मोह इर्ष्या काम
कोध्या कारणं शोषण, दमन, अन्याय अत्याचार जुया
च्चंगु खना:, थ्व दुःख छाय् जुल, गथे याना थुकियात निर्मूल
यायैकै धका चाः न्हिं चिन्तन याना, थुकियात मदयकेगु लैं
मालेगु थःगु जीवनया लक्ष दय्का २९ वर्षया बैसे हे, राजसी
ऐश आराम, कला, मचा, दक्वं तोःता, ज्ञानया निति श्रमण
जुया चाःचाः हुला जुल । अबलेया गन्यमान्य ना जाःपि
उद्दक रामपुत आलार कालाम आदि विद्वानपिनिपाखे
न्यने कनेयाना व अभ्यास याना स्वयां न थःगु लक्ष पूवंगु
मखनां थःम्हं तु लैं मालेगु दृढःसंकल्प याना, खुदं तक
तपश्चर्या यात । अले थःव ज्ञान दर्शन जुयवं, थः न दुखं
मुक्त जुया लोकया हित सुखया निति थःम्हं खँगु लैंया प्रचार
याना, ८० दंय् महा परिनिर्वाण जुल ।

बुद्धाया मूल उपदेश थुलि खः-

“दक्व अकुशल कर्म (पाप) मयायगु,

दक्व कुशल कर्मयात सम्पन्न यायगु

व थःगु चित्तयात निर्मल ल्केश रहित यना तयगु”

अकुशल कर्म मयासे भिंगु आचरण यायगुयात
शील पालन यायगु धाई । गृहस्थपिसं पालन याय् माःगु
मुख्यगु शील न्यागू दु-

१) प्राणी-हिंसा मयायगु,

२) मखुगु खं मल्हायगु,

३) मवीकं मकायगु,

४) व्यभिचार (काम-मिथ्याचार) मयायगु व

५) एला थो आदि मादक पदार्थ सेवन मयायगु ।

थ न्याताजक भीगु समाजे पालन जुया च्चंसां
थ समाज गुज्यःगु जुइ भीसं अनुमान यायफु ।

अले बुद्धधर्म कथं दुःख्या नाश यायगु मूलपु खः-

१) शील- (सम्यक् कर्मान्त, वचन, व आजीविका)

२) समाधि- (सम्यक् प्रयत्न, स्मृति व समाधि)

३) प्रज्ञा- (सम्यक् दृष्टि व संकल्प)

सम्यक् धैगु बालागु ठीकगु खः । शील धैगु
शरीर, मन व वचनं भिंगु यायगु, कतः यात हानि मजुइकथं
जीविका यायगु, सत्य व प्रिय वचन ल्हायगु, हिंसा, द्वेष,
कोध, इर्ष्याया भावना मने मतयगु, लोभ मयायगु । थःगु

जीवनयात भिकेगु संकल्प यायगु, होश तया: थःगु चित्तयात
वशे तया जुयगु, शील पालन यायगु खः ।

थुलि जुयाच्चन धायवं भीगु चित्त बुलुहुं बुलुहुं
समाहित स्थिर ज्वी । अले गथे मसंगु लखे न्हायकनेथे
खनेदयावै, अथे हे स्थिरगु चित्ते प्रज्ञा (ज्ञान-दर्शन) लुया वै,
संसारया वारे यथार्थ ज्ञान लुया वै । सम्यक् दृष्टि धैगु
सत्ययात खनिगु खः । थ्व ज्ञान लुया वल कि भीत गुगु
अविद्या (अज्ञान) तोपुया च्चंगु खः व चिला वनी, अले
भीपि दुःखं मुक्त ज्वी ।

थुकियागु लागि शुद्ध आचरण यायगु अत्यावश्यक
जू । बुद्ध धर्म अत्यन्त सरलगु अःपुगु धर्म खः । थुकी गुलिनं
पूजा आजा तडक भडक आडम्बर खने दया च्चन व दक्वं
लिपा दुर्याना च्चंगु विकृति कथं खः ।

भगवान् बुद्ध व्यक्तिगत शान्तिया लैं जक मखु
सामुदायिक शान्तिया न लैं भीत क्यना व्यूगु दु । समाजे
गन गन राग, द्वेष व मोहया केन्द्र जुया च्चंगु खः, अन अन
उपि मदयका बुद्धया थःगु संघे थे सरलता व समता हयत
बुद्ध भीत प्रेरणा विया च्चंगु दु । दक्वं मिले चले जुया
न्ह्याकीगु वर्ग ल्वापु विहीन जुया च्चंगु वैशाली गण
राज्ययात बुद्ध प्रशंसा याना तःगु बौद्ध ग्रन्थ त्रिपिटके
थायथासे उल्लेख जुया च्चंगु दु ।

भगवान् बुद्ध गुगु लैं मानव मात्रया लागी धका:
चायका थकुगु खः, व लैय् वना: भीत फायदा वाहेक
हानी मदु । बुद्धधर्म धैगु छु धैगु सीका उकियागु वाँवाँ
लाःगु खंयात थःगु जीवने नाला कया भीगु कल्याण हे
ज्वीगु खः ।

बुद्ध गुगु सरलगु मध्यम मार्गं भोग विलासे
दुनाज्वीगु नं मखु, शरीरयात कष्ट विया ज्वीगु नं मखु,
दथु यागु लैं क्यना थकुगु खः, व ज्ञानया मिखा चायका
वीगु लैयात बौद्ध मार्गी तयगु जक लैं धायगु पायद्धि मजू,
छाय् थाःसां व लै बुद्ध मानव मात्रया लागी चायका थकुगु
खः, उकिं थ्व बुद्ध क्यना थकुगु धर्मयात मानव धर्म धका
धायगु पायद्धि ज्वी व मनू मात्रं आचरण मायगु दीर्घ काल
तक हित व सुखया निति ज्वी ।

दक्वसितं शान्ति ज्वीमा:, मंगल ज्वीमा: ।

नव वर्ष २०६० सालको
उपलक्ष्यमा सम्पूर्ण ग्राहक
महानुभावहरूमा हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यक्त
गर्दछौं ।

जीजिङ्ग भूमि

अतुलनीय टिकाउ द आदामदायीसुविधाका
साथ Jialing को पदम्पदागत पावटको
आचरण्यनक दम्गम । अजैदेखि Jialing
हाँचन द्युल गर्नुहोस् द बाँकी अन्य
बाइकहरूभन्दा तपाईंलाई थेरै अगाडि
यसले पुऱ्याएको महत्वपूर्ण गर्नुहोस् ।

Sugar Trading Company P. Ltd.

Jialing Complex, Basundhara, Ring Road
Kathmandu, Nepal
Tel : 4353136, 4355365, Max : 977-1-4355348,
E-mail : sujan@mos.com.np
Tripureshwor Showroom, Tel : 249503

यशोधराया बुगलं

बुद्धरत्न शाक्य 'फ'

यको माया, ममतां जाया न !
छसः छुँ मधासे, त्वःता वन ।
यज्जुया ख्विं पनिगु भये न !
नि-शब्द सःल फुक धयाःवन ॥
स्पष्ट सःया सः, दःसां मदुसां !
मख्वैला नुगः, यज्जुया जुलसां !
भिज्याय भिनुगः, भितुना जुलसां !
त्वः ते फैला नुगः, थः वाये माःसां ॥
“वै छन्ह थःत, लक्ष दयेवं” !
“लुमका थःगु, थ्यक व्यथासं” !
यशोधराया, प्रतिज्ञा थ जुयेव !
थन बुद्ध न्हापा, नारीया न्ह्योनेसं ॥
म्हगसे मखकर्थ, त्वःता वंगुथास !
वियोगी मनया, योगी नुगल !
भःपुल पाली, लुदंक याकन !
वधाई ! स्वामी छैपत, जीवनपर्यन्तं ॥

बौद्ध ख्यानं बौद्ध गथे धाय् जि

-अमृतमान शाक्य

बौद्ध ख्यानं बौद्ध धयागु मस्यूम्ह
धात्यें याम्ह बौद्ध जि गथे धाय्
बुद्धया धर्म यानां न बौद्ध गथे धाय् जि ?
न्ह्याक्व सीकाः थुइकाः वःसा न
व्यवहारे छता जि छ्यले मफू ज्ञा
थःथस्त लाचार जुइका
गथे बौद्ध धाय् जि ?
ज्ञानमाला सफू पुइका ववं
थुइके मफू बुद्धया धर्म
ज्यलावंगु सफू स्वस्वं
अज्ञानया ज्ञान जुइ मसनिम्ह
गथे बौद्ध धाय् जि ?
सुप्रभातया ई लं जितः
त्वाः त्वां सता थनी
अल्स चाचा जि ला बुद्ध पाली थनी
बुद्ध मार्फत मखु गथे धाय्
अयनं जि बौद्ध गथे धाय् ?

Inventory of Principal Bahals of Lalitpur

iv. Rudradevanagapal Samskarita Jyotivarna Mahavihar (Jyo Baha)

- Purna Chandra Shakya

Local Name	: Jyo Baha
Location	: Kwako - Jyo Baha, Lalitpur Sub-metropolis Ward No. 11
Style	: Three Storied main shrine with Bahal Courtyard.
Kwapa-dya	: Covered image of Shakyamuni facing North.
Constructed	: Exact date is unknown but earliest recorded date of torana is 808 NS (1687-8 AD) Wright's chronicle claims that Jyo Baha is founded during the reign of Siddhi Narasimha Malla.
Renovated	: 1713, after 1934's earthquake and 1998-9AD.
Lineage Deity	: Originally, Bijeshowri transferred to Yogini at Digi but now they prey at their own houses.
Sangha	: 21 Shakyas
Busadan	: Sangha Bhojan used to observed in Poush but no more performing now.
Area Covered	: 9 Aana 1 Paisa 3 Dam (300.23 Sq.m.)

Legendary or Historical Information : Some people believe that the original Sangha died out and people sent from Wom Baha but Jyo Basha Sangha members do not agree this information. Wom Baha and Jyo Baha used to perform ceremonies mutually due to least number of Sangha members in both Sanghas.

Social and Ritual Information:

- ▶ Formally there is a provision of 5 Aajus but now only one active Aaju.
- ▶ The term of service of Kwapa-dya is one week and handling by only two families of the Sangha who resided at the courtyard.
- ▶ Paahaan Chahre (Ghode Jatra), Dhaulyaa (Gaijatra), Pancha Daana are main ceremonies.
- ▶ Busadan and Sangha feast are no more practicing.
- ▶ Kumari Puja used to celebrate enthusiastically few years before by Joshi families of Bakum Bahal and Chaitya Puja by Maharjan families but no

more charms to celebrate these ceremonies nowadays.

- ▶ Most of Sangha members can read and write Devanagari but only 3 Sangha members have passed S.L.C.
- ▶ Joshi and Maha rjan families were suppose to be the contributes of the Sangha.

Economic Information:

- ▶ Sangha members were masons and tailors traditionally but changing their occupation as metal-crafts and mechanics nowadays.
- ▶ No one is employed in government or semi-government services.
- ▶ No guthi land is found.

Physical Information:

- ▶ Only two families belong's the same Sangha, two families from Om Bahal Sangha and one Joshi family as a new comer in the courtyard.
- ▶ Architectural appearance of the Bahal is slowly converting into haphazard residential courtyard of Buddhist and Hindu Newars.
- ▶ Bahal structure is physically sound because of recently renovated.
- ▶ Digi Chhen is recently renovated.

Institutional Linkage:

- ▶ The initiating members of Jyo Baha also visit to pray Kwapa-dya of Om Baha for four days of initiating and vice-versa.
- ▶ Sum Baha is a Kacha Baha of Jyo Baha, that is not directly controlling by Jyo Baha now a days.
- ▶ Jyo Baha is a member of Lalitpur Baudha Vihar Sangha.

to be continue.....

बौद्ध गतिविधि

सुखी होतु डेस्क

आनन्दकुटी विहारगा बुद्धपूजा धर्मदिशना

४ चैत्र, स्वयम्भू। आनन्दकुटी विहार स्वयम्भूमा होलि पुन्ही-फागु पूर्णिमाका दिन मासिक बौद्ध पूजा-धर्म देशना, दान प्रदान एवं भोजन कार्य श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो । धर्मोदय सभाका अध्यक्ष श्रद्धेय मिक्षु अश्वघोष महास्थाविर समक्ष पञ्चशील प्रार्थना पश्चात बुद्ध-पूजा भएको थियो भने धर्म देशना गर्नु हुदै श्रद्धेय भन्नेले भगवान् बुद्धको उपदेशले व्यवहारिक जीवनलाई सुखी आनन्दित तुल्याउन ठूलो मार्ग निर्देशन दिइराख्ने हुन्छ र हामीले पनि बुद्धोपदेशलाई दैनिक व्यवहारमा एकपछि अको गर्दै उतार्ने प्रयास गर्दै भने जीवनमा सुख शान्ति छाउदै जाने हुन्छ र यसैबाट जीवनका सार्थकता प्रिप्तिदै जाने हुन्छ भनी उहाले पारमिता धर्म विषयमा कथात्मक देशना गर्नुभयो । त्यसबेला उपस्थित सम्मूर्ण मिक्षु, श्रामणेरा अनागारिका एवं सम्मूर्ण उपासक उपासिकाहरूलाई जलपान-भोजन व्यवस्था गरिएको थियो । बुद्धपूजा कार्यक्रम आनन्दकुटी विहार दायक सभाको व्यवस्थापनमा सम्पन्न भयो ।

भक्तपुरगा श्रद्धाङ्गली सभा

संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थाविरको पुण्य स्मृतिमा बौद्ध संघ भक्तपुरले श्रद्धाङ्गली सभाको आयोजना गरेको छ । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थाविरको प्रमुख आतिथ्यत्वमा एवं भिक्षु धम्मसोभन महास्थाविरको सभापतित्वमा सम्पन्न सो सभामा मैत्रेय युवा संघका अध्यक्ष तीर्थ राज बज्रचार्य, युवा बौद्ध पुच्छका धर्म रत्न शाक्य, संघ रत्न शाक्य, रामकृष्ण वैद्यले संघनायक भन्नेको बोरेमा बोल्नुभयो । संघका अध्यक्ष विरत्न शाक्यले स्वागत गर्नुभएको सो सभा सचिव लक्ष्मी चन्द्र बज्राचार्यले सञ्चालन गर्नुभएको थियो ।

ठायाङ्गीना संघनायक प्रति श्रद्धाङ्गली

दिवंगत संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थाविरको स्मृतिमा स्यारदी बौद्ध संघले बेनी बजारको बौद्ध चैत्यको परिसरमा सामूहिक रूपमा पञ्चशील प्रार्थना र शान्तिदीप प्रज्वलन गरी श्रद्धाङ्गली सभा गरे । सभामा स्या.बा. संघका सचिव याम शाक्यले संघनायकको परिचय दिनु भयो । त्यसैरारि मगर बौद्ध सेवा समाज स्यारदीका अध्यक्ष नर बहादुर थापा मगर र स्या.बौ.संघका संस्थापक अध्यक्ष प्रकाश कुमार श्रेष्ठले बोल्नु भएको सो सभामा स्यारदी बौद्ध संघका अध्यक्ष यजन लाल शाक्यले धन्यवाद दिनु भयो ।

ठायाङ्गी वेनीना धर्मदिशना

३ फागुन, वेनी स्यारदी । मगर बौद्ध समाज स्यारदीका अध्यक्ष श्री नरवहादुर थापा मगरले दिवंगत परिवारहरूको स्मृतिमा धार्मिक समारोहको आयोजना गर्नुभयो । पञ्चशील प्रार्थना, बुद्ध पूजा, परिवाण पाठ भएको सो समारोहमा स्यारदी बौद्ध संघका अध्यक्ष यजनलाल शाक्य, स्यारदी बौद्ध संघका संस्थापक अध्यक्ष प्रकाश कुमार श्रेष्ठ, सचिव याम शाक्यले बुद्ध शिक्षा वारे मन्त्रव्य दिनुभयो । सोही बेला सबै मगर महिलाहरूलाई बुद्ध शिक्षा सिकाउने उद्देश्य राखेर श्रीमती दमायां पाइजा मगर को अध्यक्षतामा नौ सदस्सीय मगर महिला बौद्ध सेवा समाज तदर्थ समिति गठन गरेको छ । त्यसैरारि उपाध्यक्षमा मुनमायां तिलिजा मगर, सह-सचिवमा लाली थापा मगर, सदस्यहरू-यादमायां पुन मगर, रक्सरा राणा मगर भेमायां फगार्मी मगर र पोमायां शेरपुंजा मगर रहेको छ ।

बुद्धका समकालीन भिक्षुहरू प्रकाशित

४ चैत्र, ठिमी । नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्यायम् पुच : नगदेशको संयुक्त आयोजनामा नगदेश बौद्ध समूहका दिवंगत अध्यक्ष ज्ञान कुमार बोडेको प्रथम वार्षिक पुण्य-तिथिको संस्मरणमा बुद्धपूजा गरी दुर्तीय वार प्रकाशित गौतम बुद्धका समकालीन भिक्षुहरू-१ प्रमुख अतिथि उपासक ज्ञानज्योति कंसाकारले विमोचन गर्नुभयो । साथै भिक्षु वरसम्बोधिवाट पञ्चशील प्रदान पछि समूहका सचिव एवं विमोचित पुस्तकका लेखक कृष्ण कुमार प्रजापतिले पुस्तकको औचित्यता वारे प्रकाश पार्नुभयो । त्यसपछि लोक बहादुर शाक्य, वखत बहादुर चित्रकार, विष्णुरत्न शाक्यले आ-आफ्नो मन्त्रव्य प्रकट गर्नुभएको सो समारोहमा समूहका सदस्यद तुल्सीमान दुवालले स्वागत गर्नुभएको थियो ।

बुद्ध पिहार स्थापना दिवसः डा. गालीलाई सुनंगल रमृति अभिनन्दन पुस्तकार प्रदान

चैत्र द, काठमाडौं । बुद्ध विहार भृकुटीमण्डपका संस्थापक दिवंगत भिक्षु सुमङ्गल महास्थाविर को चौथौ वार्षिक तिथि-पुण्यस्मृति तथा बुद्ध विहार भृकुटीमण्डपको स्थापना दिवसको अवसरमा बुद्ध

विहार संरक्षण समितिको आयोजनामा एक धार्मिक समारोह सम्पन्न भयो । भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरबाट बुद्ध पूजा र धर्मदेशना गर्नुभएपछि उपस्थित भिक्षु श्रामणेर, अनागारिका तथा उपासक उपासिकाहरूबीच प्रमुख अतिथि एवं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बद्धघोष महास्थविरले डा. गणेश बहादुर मालीलाई 'सुमङ्गल अभिनन्दन पुरस्कार-२०५९' हस्तान्तरण गर्नुभयो ।

प्रमुख अतिथि भिक्षु बद्धघोष महास्थविर, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, बुद्ध विहारका प्रमुख भिक्षु कोण्डन्य, सचिव भिक्षु निग्रोध, सदस्य मोतिलाल शिल्पकार, जनक नेवा, पुरस्कारद्वारा सम्मानित डा. गणेश मालीले आ-आफ्नो मन्त्रव्य व्यक्त गरेको सो सभामा आफू निकै गवान्वित भएको र आफूले अझै लेखन क्षेत्रमा सब्दो प्रयास जारी राख्ने भावना व्यक्त गर्नुभयो । बुद्ध विहार संरक्षण समितिबाट श्रामणेर तथा अनागारिकाहरूलाई दान प्रदान पछि उपस्थित सबैलाई भोजनको व्यवस्था गरिएको थियो ।

'अग्नाहास्तद्वल्ल ज्योतिक धज' उपाधि प्राप्ति पछि भिक्षु कुमार काशयप स्वेदेश आण्टाना

द चैत्र, काठमाडौं । स्यानमार सरकारले नेपालमा प्रथम एउटै मात्र त्रिपिटकचार्य भिक्षु कुमार काशयप महास्थविर लाई यांगोनको धापाईमा एक अन्तराष्ट्रिय सभाबीच फागुण २९ का दिन 'अग्नामहा सद्गम जोतिक धज' उपाधिद्वारा विभूषित गरिएको छ । उहाँ र साथमा जानुहुने भिक्षु उदयभद्रलाई सरकारले याँगोन शहरको भ्रमण गराईएको थियो । स्यानमार सरकारबाट विभूषित आनन्दकुटी विहार गुठीका अध्यक्ष एवं आनन्द भूमिका प्रमुख सल्लाहकार भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरलाई अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा स्वेदेश आगमनको क्रममा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव एवं आनन्द भूमिका निदेशक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको नेतृत्वमा स्वागत गरिएको थियो ।

अनागारिका धम्मवतीलाई अग्नामहा सद्गम गन्थ वाचक पदवीबाट विभूषित गरिएको छ ।

२७४७ औ बुद्धजयन्ती समारोहनिति गण्ड

११ चैत्र, काठमाडौं । बुद्धको जन्म, सम्बोधिलाभ तथा महापरिनिर्वाण २५४७ औं बुद्ध-पूर्णिमाको पूनीत उपलक्ष्यमा नेपाल अधिराजव्यापी विभिन्न कार्यक्रमहरू भव्यताकासाथ सम्पन्न गराउन भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको अध्यक्षतामा निम्नानुसार मूल समारोह समिति गठन गरिएको छ ।

धर्मानुशासकहरू: संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर, संघउपनायक भिक्षु बद्धघोष महास्थविर, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, भिक्षु सुमेध महास्थविर, गुरु छेचुकुश्यो लामा र पं. बद्रीरत्न वज्राचार्य ।

सल्लाहकारहरू: भिक्षु कुमार काशयक महास्थविर, तीर्थ नारान मानन्धर, लोकदर्शन वज्राचार्य, प्रयागराजसिं सुवाल, प्रा. सुवर्ण शाक्य, ज्ञानज्योति कंसाकार, मा. लक्ष्मीदास मानन्धर ।

कार्यकारिणी पदाधिकारीहरू:

अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, उपाध्यक्षहरूमा भिक्षु आनन्द, बुद्धरत्न वज्राचार्य, श्यामकृष्ण मानन्धर, नानिभाई स्थापित, महासचिव गौतम शाक्य, सचिव रमेश मानन्धर, सह-सचिव संघरत्न शाक्य, कोषाध्यक्ष माणिकरत्न शाक्य, सह-कोषाध्यक्ष मणिरत्न तुलाधर ।

कार्यकारिणी सदस्यहरू:

अनागारिका धम्मवती, अमृतलाल रंजित, कुलधर्म रत्न तुलाधर, न्हुँछेबहादुर वज्राचार्य, केदार शाक्य, तुल्सीकृष्ण मानन्धर, हर्षमुनि शाक्य, डा. अनूप श्रेष्ठाचार्य, काल्देन शेर्पा, नाम्रायाल श्रेष्ठ, र धर्म रंजित ।

उपसमितिहरू र सदस्यहरू

क) प्रचार प्रसार : संयोजक भिक्षु कोण्डन्य, सहसंयोजकहरू भिक्षु निग्रोध र ईश्वरमान सिंह, सहयोगी सुखी होतु नेपाल, सदस्यहरूमा अमृतमान शाक्य, मंगलमान शाक्य, भर्णमान शाक्य, गोविन्दमान श्रेष्ठ, मेवाकाजी वज्राचार्य, श्रीमती रोशना तुलाधर ।

ख) विहार श्रृंगार : संयोजक भिक्षु धर्मसूर्ति, श्री न्हुँछेबहादुर वज्राचार्य, अमृत धर्म परियति परिवार, ट्रिपल जेम स्कूल परिवार ।

ग) समारोह प्रबन्ध : संयोजक गुह्यरत्न शाक्य, सहयोगी आनन्दकुटी विद्यापीठ परिवार ।

घ) मञ्च श्रृंगार : संयोजक श्री दीर्घमान श्रेष्ठ ।

ड) चन्दा संकलन : संयोजक नानिभाई स्थापित, सदस्यहरूमा छिरिङ्ग तेन्जिङ्ग लामा, पृथ्वीबहादुर शाक्य, तुल्सीनारायण मानन्धर,

स्मरणीय रहोस् कि यसभन्दा अगाडि
स्यानमार सरकारले दिवंगत
संघमहानायकहरू प्रजानन्द महास्थविरलाई
अग्नामहा पण्डित, शाक्यानन्दलाई अग्नामहा
सद्गम ज्योतिक धज, अनिरुद्धलाई अग्नामहा
सद्गम ज्योतिक धज, यसैगरी महास्थविर
हरू बुद्धघोषलाई अग्नामहा सद्गम ज्योतिक धज, अश्वघोषलाई
अग्नामहा सद्गम ज्योतिक धज, ज्ञानपूर्णिकलाई अग्नामहा
सद्गम ज्योतिक धज उपाधिबाट विभूषित गरिसकेको छ भने

धर्मवीर शाक्य, धर्मदास ताम्राकार, जगतरत्न तुलाधर, द्वारि काप्रसाद मानन्धर, कृष्णमान डंगोल, भक्तिदास श्रेष्ठ, बेखा सिखाकार, संघरत्न मानन्धर, चन्द्रबहादुर मानन्धर, इन्द्रनारायण मानन्धर, तीर्थनारायण मानन्धर, हिरालाल नकर्मी, पूर्णमान तुलाधर, सुभाष शाक्य, ओमप्रकाश रुङ्गटा, धर्म रंजित, रत्न बहादुर राजकीर्णिकार, सुभद्रा मानन्धर, हिरोदेवी मानन्धर, विश्वतारा मानन्धर, सर्वज्ञ सिखाकार, हर्षबहादुर मानन्धर, सृजना टेलर्स, राज शिरोमणी तुलाधर, स्वयम्भूरत्न तुलाधर, प्रेमकाजी स्थापित, मनकाजी शाक्य, बाबुरत्न स्थापित, स्वयम्भृता मानन्धर, भाइराजा मानन्धर, गौतम मानन्धर गम्भीरमान रंजित, स्वयम्भू धर्मपासा पुचः, बहापूजा पासा पुचः।

च) अस्थिधातु प्रदर्शन : संयोजक साहिलामान तुलाधर, मनकाजी शाक्य, बुद्धिराज शाक्य, पूर्णमान तुलाधर, बाबुरत्न स्थापित, नन्दकुमार रंजित

छ) बौद्ध हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता : संयोजक प्रा. सुवर्ण शाक्य।

ज) खाद्य व्यवस्थापन : संयोजक हर्षबहादुर मानन्धर, चस्वाँद मानन्धर परिवार, चन्द्रबहादुर मानन्धर, संघरत्न मानन्धर, इन्द्रनारायण मानन्धर, मचाह महर्जन।

झ) रक्तदान तथा चक्षुदान : संयोजक- रामेश्वरप्रसाद श्रेष्ठ, शंकर राजसिंह डंगोल, विमला मानन्धर।

ञ) बौद्ध कविगोष्ठी तथा साँस्कृतिक कार्यक्रम : संयोजक बेटी वज्राचार्य, मदनसेन वज्राचार्य, सियाराम चौधरी।

ट) जेबीपात्रो प्रकाशन : संयोजक संघरत्न शाक्य।

ठ) स्मारिका प्रकाशन : संयोजक अष्टमुनी गुभाजु

ड) स्वयम्भैवक परिचालन : संयोजन आनन्दकुटी विद्यापीठ विद्यार्थी परिवार, नेपाल स्काउट, द रेयुकाई नेपाल, सुखी होतु नेपाल।

“बुद्ध र उहाँको धर्मलाई चिनौ” प्रकाशित

११ चैत्र, काठमाडौं। “बुद्ध र उहाँको धर्मलाई चिनौ” नामक लघु पुस्तकका लेखक तथा सत्यसन्देश प्रचारक प्रकाशनका संचालक भिक्षु संघरक्षित, संघारामले चैत्य-पूजाको क्रममा विमोचन गर्नुभयो। समारोहमा सुवर्ण छत्रपुर विहार उप-कमिटिका संयोजक कृष्ण गोपाल श्रेष्ठबाट स्वागत भाषण, विहारका सल्लाहकार बाबुराम महर्जन, र अध्यक्ष पूर्णमान महर्जनबाट मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए।

नेपालका नव संघनायक र संघउपनायक

संघनायक

संघउपनायक

१६ चैत्र, विश्वशान्ति विहार। नेपालका संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको देह अवसानपछि भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरलाई भिक्षु-विनय अनुसार भिक्षु महासंघले संघनायक पदमा धार्मिक विधिपूर्वक सम्मति प्रदान गरिएको छ। यसरी नै वर्तमान अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई संघउपनायक पदमा सम्मति प्रदान गरिएको छ। स्मरण रहोस् नेपालमा धेरवाद बुद्धधर्म पुनर्जागरण पछि नेपालका संघनायक भिक्षु हुनेहरूमा क्रमशः संघनायक महास्थविर हरू प्रजानन्द, शाक्यानन्द र अनिरुद्धको देह अवसान भैसकेको छ। नव नियुत संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर तथा संघ उपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई चाँडै नै सार्वजनिक रूपमा धार्मिक अभिनन्दन गरि नै भएको छ।

सोहि बेला महास्थविर भिक्षुहरू धर्ममानन्द, सुगतमुनि, गुणघोष, धर्मशोभन, शीलभद्र र सुमेधलाई भिक्षु संघले विनयानुरूप थेर सम्मत प्रदान गरेको थियो। राष्ट्रिय ज्ञानगाला समितिको पहिलो निर्णय

१६ चैत्र, काठमाडौं। नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिका अध्यक्ष शान्त रत्न शाक्यको सभापतित्वमा पहिलो बैठक बसेको छ। महासचिव किरण कुमार जोशीले समितिको परिचयात्मक प्रारूप प्रस्तुत गरिसकेपछि वरिष्ठ उपाध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्यले भावी कार्यक्रम विषयमा बोल्नुहुँदै नामको स्वार्थले मात्र काम गर्न नहुने कुरा व्यक्त गर्नुभयो। सभापति शान्तरत्न शाक्य, नेपाल भाषा एकेडेमीका अध्यक्ष पूर्णकाजी ताम्राकारले पनि बोल्नु भएको थियो। त्यही बेला समितिमा दुईजना महिला सदस्यहरू बाग्लुङ्का केमिकल शाक्य र भक्तपुरका रत्ना वज्राचार्यलाई नियुक्त गरियो। यसरी नै धर्मरत्न शाक्य त्रिशुली, ज्ञानज्योति कंसाकार, मोहन प्रसाद शाक्य-विराटनगर, बुद्धराज मोक्तान-धरान, चिनीयालाल वज्राचार्य-पाल्पालाई सल्लाहकारमा नियुक्त गरिएको छ।

त्यतिवेला समितिका लागि पूर्णकाजी ताम्राकारले रु. ११००/-, रत्नकाजी शाक्यले ५०२४/-, धर्मरत्न ताम्राकारले ५०२५/- र रुद्र बहादुर खड्गीले ५००४/- अर्थिक सहयोग प्रदान गर्नुभयो । **निषिण्ठर्मूर्ति उपासिकाराम विहारमा बौद्ध सभा**

१६ चैत्र, काठमाडौं । किम्बोलस्थित निर्वाण मूर्ति उपासिकाराम विहारमा धर्मोदय सभाका उपाध्यक्ष अनागारि का धर्मवतीबाट बुद्धपूजा र उपदेश पछि अ. धर्मविजयाले मरणानुस्मृति भावनाको व्याख्या गर्नुभयो । त्यसैबेला डा. सानुभाई डंगोल, नारायण गुरुङ, दायक परिषदका अध्यक्ष बखत बहादुर चित्रकारले पनि बोल्नुभयो । उपासिकाराम विहार को संरक्षण तथा सुसंचालनको निमित्त संगठित सामूहिक प्रयासको खाँचो विषयमा कुरा उठेको सो सभामा विहारको लम्बाई २६ फुट चौडाई १७ फुटको ट्रस रु. ५४०००/- लागतमा निर्माण ऐसकेको व्यहोरा जानकारी गराइएको थियो । पूर्ण वज्ञाचार्यबाट स्वागत र मणिरत्न तुलाधरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको सो सभा लोक बहादुर शाक्यले संचालन गर्नु भएको थियो ।

शान्ति प्रदीप प्रज्वलन

२० चैत्र, काठमाडौं । मेत्ता सेन्टरको आयोजना तथा विभिन्न संस्थाहरूको सहभागितामा विश्वशान्ति कामनार्थ आनन्दकुटी-स्वयम्भूमा शान्ति प्रदीप प्रज्वलन र शान्ति सभाको आयोजना गरियो । धर्मोदय सभाका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको मुख्य अतिथिमा सो शान्ति कामना कार्य शान्ति तवरमै सम्पन्न भएको छ ।

पत्रकार चर्नगेलग्ना बुद्ध धर्मलाई उचित स्थान दिन अनुरोध

२६ चैत्र, पोखरा । धर्मशीला विद्वत् वृत्तिकोष समितिको आयोजनामा पोखरेली पत्रकारहरूबीच धार्मिक प्रवचन एवं भेटघाट कार्यक्रम सम्पन्न भयो । प्रथमवार 'धर्मशीला विद्वत् वृत्ति' बाट सम्मानित भिक्षु कोण्डन्यले बुद्ध धर्म र यस्को उपादेयता बारे प्रवचन गर्नुभई संचार क्षेत्रमा पत्रकार बन्धुहरूबाट लेख, र चना तथा समाचार प्रकाशन गरिदिने कार्यमा रचनात्मक सहयोग गरिदिन आग्रह गर्नुभयो । बुद्धधर्म र संचार जगत् विषयमा पनि बोल्नुहै राज्यस्तरमा समानुपातिक ढङ्गले बुद्धमंप्रति उचीत तवरमा अझै सुविधा नदिएको तथा स्वयं बौद्ध जगतमै पनि जनशक्ति पर्याप्त नभएकसो कुरा प्रकाश पार्नुभयो ।

त्यसपछि पत्रकारहरूसँग भएको अन्तर्किया कार्यमा विभिन्न प्रश्नोत्तर भएको थियो । सभापति भिक्षु श्रद्धानन्दले भिक्षु कोण्डन्यको परिचय दिनु भएको सो सभामा कोषका सचिव तिलकमान गुभाजुले स्वागत गर्नुभयो भने सदस्य उत्तममान बुद्धाचार्यले कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो । सोही दिन भिक्षु

कोण्डन्यले धर्मसंघ विहारमा चित्तलाई सही ढांगले छउनु पर्दै अन्यथा कल्पित भावना रूपि पानी चुहिने कुरा प्रकाश पार्नुभयो । सो धार्मिक सभा भिक्षु श्रद्धानन्दको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको थियो ।

भिक्षु निषादांधको साधरणतामा चरन्पन्न

२९ चैत्र, विश्वशान्ति विहार, काठमाडौं । नेपालका भिक्षु तथा श्रामणेरहरूको सहभागितामा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको साधरण सभा सम्पन्न भएको छ । पहिलो सत्रमा उपस्थित उपसम्पन्न भिक्षुहरूकाबीच विनयानुसार आपति देशना (आत्म शुद्धिको लागि गरिने याचना) सकिएपछि बुद्धपूजा र दिवंगत संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको स्मरणगरी सभापति एवं संघनायकले पाँच मिनेट मरणानुस्मृति ध्यान गराउनुभयो । त्यसपछि संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरको समुपस्थितिमा अ.ने.भि. महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको सभापतित्व एवं ओवाद पछि सह-सचिव भिक्षु बोधिसेन महास्थविरबाट बोल्नुभएपछि साधारण सभाको शुरुवात भयो । सचिव भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर र कोषाध्यक्ष भिक्षु बोधिज्ञानले वार्षिक प्रतिवेदन तथा आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभयो । यसपछि भिक्षु अश्वघोष महास्थविर र भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले संघलाई सुब्यवस्थित गर्न सबै संघप्रति गौरव र कर्तव्याकर्तव्य धर्मको अवबोधको दायित्व बहन गर्दै बुद्धशासनिक क्षेत्रमा लागीपर्नु पर्ने ओवाद दिनुभयो । यस्को लगतै उपस्थित सदस्यहरूबाट आ-आफ्ना सहमति-असहमतिपूर्ण भावना तथा रचनात्मक सुझाव व्यक्त गर्ने क्रममा क्रमशः भिक्षुहरू धर्ममूर्ति, सद्गतिस्स, राहुल, आनन्द, धर्मशोभन महास्थविर, कोण्डन्य र शीलभद्र महास्थविरले बोल्नु भयो ।

दिवंगत संघनायकको पुण्यस्मृतिमा भोजन प्रदान पछि भिक्षुसंघबाट परित्राण पाठ भयो । त्यसपछि साधरण सभाको दुरीय सत्र पुनः शुरू हुँदा क्रमशः भिक्षुहरू श्रद्धानन्द, सुशील, तपस्सीधम्म, कालितले बोल्नुभयो । मन्त्रव्यमा उठेका प्रश्नहरूको जिज्ञासा बारे भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर ले स्पष्टिकरण दिनुभयो । अन्तमा उपाध्यक्ष आचार्य भिक्षु कमार काश्यप महास्थविर, सदस्यहरू भिक्षु राहुल र भिक्षु शोभितलाई रित्त पदमा अनुमोदन गरी पदास्थापन गरियो । यसरी हाल अ.नि.भि. महासंघको कार्यकारिणी पदाधिकारी अन्तर्गत अध्यक्ष, सचिव, सहसचिव र कोषाध्यक्षमा क्रमशः महास्थविर भिक्षुहरू बुद्धघोष, कुमार काश्यप, ज्ञानपूर्णिक, बोधिसेन, भिक्षु बोधिज्ञान, धर्मपाल महास्थविर, सुमेध महास्थविर, राहुल, भद्रिय, शोभित र तच्छिक्षिक्षम रहनुभएको छ । उहाँहरूको पदावधि २०६० कानुषको तेश्रो हप्तासम्म रहेको ज्ञात हुन आएको छ ।

परियत्तिको परीक्षा फल प्रकाशित

१६ चैत्र, काठमाडौं। “अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ” द्वारा संचालित “नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा” को बु.सं. २५४६ अन्तर्गत वि.सं. २०५९ माघ र फागुन महिनामा लिइएको ४० औ समूहको वार्षिक परीक्षा परिणाम प्रकाशित भएको छ। यस वर्ष काठमाडौं जिल्लाको ८ वटा केन्द्र, ललितपुर जिल्लाको १० वटा केन्द्र र लुम्बिनीको १ वटा गरी १९ वटा परीक्षा केन्द्रवाट जम्मा ९११ जवान परीक्षार्थीहरूले परीक्षा दिएका थिए। त्यसमध्ये प्रारम्भिक प्रथम वर्ष देखि कोविद अन्तिम वर्षसम्म लिइएको परीक्षाको परीक्षा नितजा अनुसार बोर्ड श्रेणीमा २३ जना, प्रथम श्रेणीमा ३७७ जना, द्वितीय श्रेणीमा २७४ जना, र तृतीय श्रेणीमा १८० जना गरी जम्मा ८५४ जवान परीक्षार्थीहरू उत्तीर्ण भएका छन्।

बुद्ध सम्बत २५०७ अर्थात् गत ४० वर्ष अधिदेखि अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वारा नेपाल अधिराज्यभर संचालन गरिए आएको यस शिक्षामा प्रारम्भिक तह ३ वर्ष, प्रवेश तह ३ वर्ष, परियति सद्व्यवस्थालक तह र परियति सद्व्यवस्थाकोविद ३ वर्ष तह जम्मा गरी १० वर्षसम्म अध्ययन र परीक्षा दिने व्यवस्था मिलाइएको छ। यसमा प्रारम्भिकदेखि ७ वर्षसम्म अध्ययन गर्नुपर्ने परियति सद्व्यवस्थालक तहलाई र परियति सद्व्यवस्थाकोविद तहलाई उपाधि परीक्षा अनुसार संचालन गर्दै आएको हो।

बुद्ध जन्मनु भएको हास्त्रो देश नेपालमा बुद्ध धर्मको व्यवस्थित रूपले अध्ययन अध्यापन गर्ने संस्था नभएको बेला वर्षेनि परीक्षा दिई अध्ययन गर्ने व्यवस्था भएको यस शिक्षा एकमात्र शिक्षण संस्था हो। यसरी नै नयाँ पाठ्यक्रमलाई लागू गरिएको छ। यस अनुसार पहिलो परीक्षा पछि पुनः आवश्यक भए थपघट गर्दैजाने निर्णय भएको कुरा परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु बोधिज्ञानले बताउनु भएको छ। यसपालि प्रथमवार ने बौ.प. शिक्षाको उत्तीर्ण सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूको परिक्षाफल नेपाल भाषाको सन्द्याकालीन दैनिक सन्द्या टाइम्समा प्रकाशित परिणामले जनमानसमा सकारात्मक प्रभाव परेको बुझिन आएको छ।

यसपालि परीक्षामा बोर्डस्थान हासिल गर्ने विद्यार्थीहरू : कक्षा १० मा भिक्षु संघरक्षित बोर्ड प्रथम, शान्ति महर्जन बोर्ड द्वितीय, कक्षा ७ मा ललिता धाख्वा बोर्ड प्रथम, श्रा. जनक बोर्ड द्वितीय, श्रा. खेमिक बोर्ड तृतीय, कक्षा ६ मा श्रा. जोतिक बोर्ड प्रथम, श्रा. सुजात बोर्ड द्वितीय, श्रा. पदुम बोर्ड तृतीय, कक्षा ५ मा श्रा. अमतो

बोर्ड प्रथम, सलिना शाक्य बोर्ड द्वितीय, अष्टलाल डंगोल बोर्ड तृतीय, कक्षा ४ मा रश्मी शाक्य बोर्ड प्रथम, रविना महर्जन बोर्ड द्वितीय, मञ्जिता बज्राचार्य बोर्ड तृतीय, कक्षा ३ मा भवानी मैजु बोर्ड प्रथम, सुजाता शाक्य बोर्ड द्वितीय, शान्ति महर्जन बोर्ड तृतीय, कक्षा २ मा रजिता शाक्य बोर्ड प्रथम, पुनम महर्जन बोर्ड द्वितीय, विमल महर्जन बोर्ड तृतीय, कक्षा १ मा तेजमाया डंगोल बोर्ड प्रथम, सविना तण्डुकार बोर्ड द्वितीय, मैत्री महर्जन बोर्ड तृतीय भएका छन्।

सुख्खीहोतु नेपालको अनुरोध

आनन्द भूमिका आदरणीय ग्राहकहरूलाई बु.सं. २५४७ को गोजी पात्रो यसै अझका साथमा उपलब्ध गराइएको सहर्ष जानकारी गराउदै यहाँहरूलाई पत्रिका नविकरण गरी सहयोग गरिरदिनु हुन पनि विनम्र अनुरोध गरिन्छ।

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका विगत ३० वर्षदेखि प्रकाशन हुदै आइरहेको आनन्द भूमि आगामी बुद्ध पूर्णिमा विशेषांक प्रकाशन गर्न गइरहेको हुनाले सबैबाट सहयोगको अपेक्षा राख्दछौं। आनन्दभूमि म, तपाईं, हामी सबैको बौद्ध मासिक हो यसैले -

- वार्षिक ग्राहक बनी यसलाई सहयोग पुर्याउँ।
- लेखकवर्गले बुद्ध, बुद्धर्थम, बौद्ध संस्कृति एवं दर्शन, साहित्य र इतिहास सम्बन्धी अनुसन्धानात्मक तथा शृजनात्मक लेख, रचना, कथा, कविताहरू पठाई सहयोग पुर्याउँ।
- आ-आफ्ना क्षेत्रहरूमा हुने बौद्ध गतिविधिलाई सक्तो चाँडो फोन, फ्याक्स, इमेल वा हुलाकबाट जानकारी पठाउँ।
- उद्योगपति तथा व्यापारी बांगबाट विज्ञापनदाता बन्नु भई-आफ्नो व्यवसायको प्रचार तथा बुद्धर्थमप्रतिको श्रद्धा अभिव्यक्त गरी पत्रिकालाई सहयोग गर्नु हुन अनुरोध छ।
- प्रत्येक पूर्णिमाको लागि विज्ञापन दिई सहयोग गर्नुहोला।
- बुद्ध पूर्णिमा विशेषाङ्कको लागि विज्ञापन दिई सहयोग गर्नुहोला।

विज्ञापन दर

स्थान	पुरा पेज	आधा पेज	चौथाई पेज
अन्तिमपेज रंगीन	१५,०००/-		
भित्रि रंगीन	१०,०००/-	६,०००/-	
भित्रि साधा		४०००/-	
भित्रि साधा			२,५००/-
भित्रि साधा			१,०००/-

आनन्द भूमि बौद्ध मासिकका ग्राहकहरूलाई नवीकरण गर्नु हुन विनम्र अनुरोध गरिन्छ। साथै नयाँ ग्राहकहरू हुनेहरूलाई हार्दिक सु-स्वागत गर्दछौं।